

Effective Factors on Policy Agenda of Iran's Joining The Financial Action Task Force (FATF) (Based on Multiple Streams Framework)

Yahya Kamali¹, Farnaz Alifarsangi²

1. Corresponding Author, Associate Professor of Political Science at Faculty of law and Theology, Shahid Bahonar University of Kerman Kerman, Iran. E-mail: yahyakamali@uk.ac.ir
2. Master Student of Political Science at Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran. E-mail: fmaz.frsangi@gmail.com

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:

Received: 31 Aug 2024

Received in revised form:
17 Nov 2024

Accepted: 03 Dec 2025

Published online: 04 Sep 2025

Keywords:

Foreign Policy,
Joining,
The Financial Action Task
Force,
Multiple Streams Framework.

ABSTRACT

Iran's joining the Financial Action Task Force (FATF) has been one of the most important issues in Iran's political economy in recent years, and there has been a wide discussion among officials in this field. In this debate, the economic and political consequences of this joining have been paid attention to; each of the parties emphasizes special points. This research aims to analyze the Effective Factors on the policy agenda of Iran's joining the Financial Action Task Force. Kingdon's multiple streams framework is used to achieve this aim. Research data was extracted from the scientific article, reports, and interviews of officials published in the media, and analyzed based on the qualitative coding method. Research findings are organized based on three main streams affecting the agenda according to Kingdon's framework. In the problem stream, reviewed the events related to the Financial Action Task Force and its actions on Iran. In the policy stream, the positive and negative consequences of Iran's joining the Financial Action Task Force are considered, and in the politics stream, factors such as changes in officials and public opinion in this field are emphasized. Results illustrate that Iran's joining the Financial Action Task Force is influenced by all three streams, and policymakers must consider all three factors at the same time.

Cite this article: Kamali, Y., & Alifarsangi, F. (2025). Effective Factors on Policy Agenda of Iran's Joining The Financial Action Task Force (FATF) (Based on Multiple Streams Framework). *International Political Economy Studies*, 8 (1), 169-195. <http://doi.org/10.22126/ipes.2025.11045.1688> (in Persian).

© The Author(s).

DOI: <http://doi.org/10.22126/ipes.2025.11045.1688>

Publisher: Razi University

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

1. Introduction

The Financial Action Task Force (FATF) is an intergovernmental body that has issued 40 recommendations aimed at combating money laundering, terrorist financing, and financing the proliferation of weapons of mass destruction. Iran's joining this group has different arguments. Iran's falling into the trap of restrictive financial laws, the selective treatment of Iran by influential members of this organization, the efficiency and limitation of Iran's behavior in circumventing sanctions, and the limitation of support for the Axis of Resistance are among the negative consequences of Iran's joining this group, the promotion of economic transparency at the international level, the removal of some obstacles in the field of financial transactions, and the facilitation of foreign investment are positive consequences. This research aims to analyze the Effective Factors on the policy agenda of Iran's joining the Financial Action Task Force. Kingdon's multiple streams framework is used to achieve this aim.

2. Theoretical framework

The Multiple Streams Framework (MSF) is a prominent approach for analyzing public policymaking processes. It emphasizes the unpredictable and complex nature of policy development, proposing that three distinct, yet interconnected streams influence the process: Problem Stream, Policy Stream, and Politics Stream.

3. Methodology

The research has used a qualitative method to analyze the data based on qualitative coding. The data includes research papers, reports, and interviews by political officials that are reflected in the media. The sampling method from the study population is purposive sampling. Research findings are organized based on three main streams affecting the agenda according to Kingdon's framework.

4. Findings & discussion

The present study examines and categorizes the factors affecting the agenda of Iran's joining the Financial Action Task Force (FATF) based on three categories: the problem stream, the policy stream, and the politics stream, and each of its currents and examples is described below. Based on the statements of officials and related reports, the current state of the issue of Iran's joining the Financial Action Task Force (FATF) has been described.

In the problem stream, the most important factors have been identified in eight headings: the membership of 40 countries and two international organizations in the initial form and the increase of member countries (215 members), the recommendations of the Financial Action Task Force, Iran's inclusion in the blacklist and then the gray list, the removal of Iran from the recommendation. Countermeasures of the Financial Action Task Force (FATF), increasing the cost of banking transactions, increasing the exchange rate, and Iran's membership in the BRICS and Shanghai Cooperation Organization (SCO).

In the policy stream, ten items have been considered as the most important factors in the policy process: Preventing corruption and increasing economic transparency, compliance with international standards, preventing banking self-sanctions and reducing the risk of money transfers, coordination in the fight against money laundering, creating economic opening, paving the way for foreign investment, transparency of financial transactions, the existence of similar domestic laws, paving the way for information and financial influence, and self-sanctioning of defense institutions.

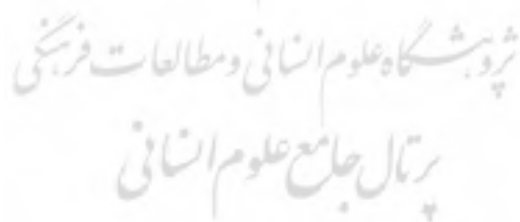
The politics stream in which 17 items have been identified: the ideological confrontation between the supporters and opponents of joining the Financial Action Task Force, the need for economic development and the transition from sanctions, joining the Financial Action

Task Force as a tool to respond to economic demands, concluding the JCPOA, two narratives of defeat and victory, the Financial Action Task Force as an espionage apparatus, maintaining the country's intelligence security, the relationship between economic sanctions and joining the Action Task Force Mali, the US withdrawal from the JCPOA, the obligation of world powers to join the Financial Action Task Force, the conflict in the definition of terrorism, the 11th, 12th, and 13th presidents, the ninth, tenth, and eleventh parliaments, the perception of Iran as a global threat by the United States, the warning of China and Russia to cut off financial relations, the early presidential elections of 2024, the businessmen of international sanctions, and the reaction of European countries to Iran's position in the Financial Action Task Force.

5. Conclusions & suggestions

In the literature of political economy, there has been a wide debate among officials about Iran's joining the Financial Action Task Force. This research categorized three factors in Iran's joining the Financial Action Task Force. Based on the results, it can be said that Iran's joining FATF is influenced by three streams: problem stream, policy stream, and the politics stream. policymakers should consider all three factors at the same time.

In the problem stream, the events related to the FATF and its actions on Iran, in the policy stream, the positive and negative consequences of Iran's joining, and issues such as changes in domestic officials and public opinion in this regard have been emphasized in the politics stream. This approach considers the confluence of these currents as the cause of the formation of the policy window and decision-making about Iran's joining the Financial Action Task Force.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

عوامل مؤثر بر دستور کار سیاست الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی (بر اساس رویکرد جریان های چندگانه)

یحیی کمالی^۱ | فرناز علیفرسنگی^۲

۱. دانشیار گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران. رایانامه: yahyakamali@uk.ac.ir
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد علوم سیاسی، دانشکده حقوق و الهیات، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران. رایانامه: fmaz.frsangi@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۶/۱۰ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۸/۲۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۹/۱۳ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۶/۱۳ کلیدواژه ها: سیاست خارجی، ایران، گروه ویژه اقدام مالی، جریان های چندگانه.	الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی، یکی از موضوعات مهم اقتصاد سیاسی ایران در سال های اخیر بوده و بحث های گسترده ای بین مسئولان این حوزه وجود داشته است. در این مباحثه، به پیامدهای اقتصادی و سیاسی الحاق، توجه شده و هر یک از طرفین بر مسائل ویژه ای تأکید دارند. هدف پژوهش حاضر تحلیل عوامل مؤثر بر دستور کار سیاست الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی است. برای دستیابی به این هدف، از چارچوب جریان های چندگانه کینگدان استفاده شده است. داده های پژوهش شامل مقالات علمی، گزارش ها و مصاحبه های مسئولان که در رسانه ها منتشر شده، این داده ها با روش کدگذاری کیفی تجزیه و تحلیل شده اند. نتایج این تحلیل، طبق نظریه کینگدان بر اساس سه جریان اصلی مؤثر بر دستور کار، تنظیم شده است. در جریان مسئله، رخدادهای مربوط به گروه ویژه اقدام مالی و اقدامات آن درباره ایران تأثیرگذار است. در جریان سیاستی، پیامدهای مثبت و منفی الحاق و عدم الحاق ایران به این گروه مورد توجه است و در جریان سیاسی به مسائلی مانند تغییرات مسئولان داخلی و افکار عمومی در این زمینه تأکید شده است. بر این اساس می توان گفت تعیین تکلیف الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی تحت تأثیر هر سه جریان ذکر شده است و سیاست گزاران باید همزمان هر سه عامل را مورد ملاحظه قرار دهند.

استناد: کمالی، یحیی؛ علیفرسنگی، فرناز (۱۴۰۴). عوامل مؤثر بر دستور کار سیاست الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی (بر اساس رویکرد جریان های چندگانه). *مطالعات اقتصاد سیاسی بین الملل*، ۸ (۱)، ۱۶۹-۱۹۵. <http://doi.org/10.22126/ipes.2025.11045.1688>

ناشر: دانشگاه رازی

© نویسندگان
DOI: <http://doi.org/10.22126/ipes.2025.11045.1688>

۱. مقدمه

گروه ویژه اقدام مالی^۱ در سال ۱۹۸۹ توسط کشورهای گروه هفت برای مقابله با پول‌شویی و شفافیت مالی بیشتر تأسیس شد. در بیانیه پایانی اجلاس گروه هفت در سال ۱۹۸۸ در تورنتو برای اولین بار تأسیس این گروه مطرح شد و مطرح شدن آن با تأکید بر ضرورت مبارزه با پول‌شویی بود. این ایده در همان جلسه به تصویب رسید و در طول زمان اعضای آن افزایش یافت (باقری دولت‌آبادی، ۱۳۹۹: ۱۷۷-۱۷۸). گروه مزبور یک نهاد بین‌دولتی است که هدفش تقویت و ارتقای واکنش بین‌المللی در زمینه مبارزه با پول‌شویی است. این نهاد در اکتبر ۲۰۰۱ اقدام به صدور توصیه‌های چهل‌گانه برای مبارزه با پول‌شویی کرد (مشکات، ۱۳۹۹: ۵۱). این توصیه‌ها بنیان‌هایی را برای مبارزه با پول‌شویی مطرح کرده و برای اجرا در سطح جهان تدوین شده‌اند. این توصیه‌ها در قالب چارچوبی منسجم و کارآمد به‌دنبال تدابیری برای مقابله با پول‌شویی، تأمین مالی تروریسم و تأمین مالی اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی هستند.

هر کشور عضو گروه ویژه اقدام مالی به لحاظ سیاسی متعهد است که مطابق توصیه‌های چهل‌گانه گروه با پول‌شویی مبارزه کند. در حال حاضر ۱۹۸ کشور پذیرفته‌اند که توصیه‌های گروه اقدام مالی را اجرا کنند. گروه ویژه اقدام مالی از طریق کنترل انتقال وجوه مشکوک و مبارزه با تأمین مالی گروه‌های تروریستی و الزام دولت‌ها به همکاری در این زمینه تأثیر زیادی بر مبارزه با جرم پول‌شویی در سطح بین‌المللی دارد (اف‌ای‌تی‌اف، ۲۰۲۰).

در ایران در زمینه موضوع کاری گروه ویژه اقدام مالی اقداماتی انجام شده است. قانون مبارزه با پول‌شویی مصوب سال ۱۳۸۶ و همچنین قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم مصوب سال ۱۳۹۴، امکان تبادل تجارب و اطلاعات با سازمان‌های مبارزه با پول‌شویی در سایر کشورها و مبادله اطلاعات یا همکاری قضایی با سایر کشورها را فراهم کرده‌اند (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۶: ۲).

عدم عضویت ایران در گروه ویژه یا دیگر گروه‌های منطقه‌ای آن، می‌تواند محدودیت‌هایی برای همکاری‌های مالی و بانکی با دیگر کشورها و نیز سازمان‌های بین‌المللی ایجاد کند. گروه ویژه اقدام مالی از سال ۲۰۰۸، در گزارش‌های سالانه خود نسبت به وضعیت ایران، از حیث خطر بالای پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم هشدار داده و از کشورهای عضو خواسته که تدابیری را علیه ایران اتخاذ کنند. هرچند در یک دوره موقت و بر اساس اقدامات قبلی از سوی وزارت اقتصاد اعلام شد که این گروه، ایران را از توصیه هفت حذف کرده است (کشتکار، ۱۳۹۰: ۱۲). سیستم قانون‌گذاری ایران نیز با پیش‌بینی نهادهایی با وظایف نظارتی و کنترلی در سطح ملی و درون‌سازمانی، به بررسی خطر و اتخاذ رویکرد ریسک محور در پیشگیری و مبارزه با پول‌شویی تأکید داشته و از این منظر بر اساس استانداردهای بین‌المللی حرکت کرده است (جمالی حاجیانی و همکاران، ۱۴۰۳: ۲۴۹).

درباره الحاق یا عدم الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی استدلال‌هایی وجود دارد. افتادن ایران در دام قوانین محدودکننده مالی، برخورد گزینشی اعضای بانفوذ این سازمان با ایران، کارآمدسازی و محدودسازی رفتار ایران در دور زدن تحریم‌ها و محدود شدن حمایت از محور مقاومت از جمله پیامدهای منفی الحاق ایران به این گروه و ارتقای شفافیت اقتصادی در سطح بین‌المللی، برداشته شدن برخی موانع در حوزه تبادلات مالی و تسهیل سرمایه‌گذاری خارجی از جمله پیامدهای مثبت این الحاق برشمرده شده است (علوی و جودکی، ۱۴۰۰: ۹۵-۹۷). شکل‌گیری این مباحثه و اختلاف‌نظر بین سیاست‌گذاران و عوامل متعدد مؤثر بر این دستور کار باعث شده که الحاق به گروه ویژه اقدام مالی تبدیل به فرایندی پیچیده و چندبعدی شود و علی‌رغم طرح چندیاباره آن در مجلس و نهادهای مرتبط تاکنون تصمیم مشخصی در این زمینه اتخاذ نشده است.

در آخرین گزارش منتشرشده این نهاد در سال ۱۴۰۲ ایران همچنان در لیست سیاه گروه ویژه اقدام مالی قرار دارد. در حال حاضر با روی کار آمدن دولت پزشکیان اعلام شده است بحث الحاق به گروه ویژه اقدام مالی مجدداً در دستور کار تصمیم‌گیری قرار گرفته است. فاطمه مهاجرانی سخنگوی دولت دهم در این باره می‌گوید: «اف‌ای‌تی‌اف شامل چهار معاهده است که دو معاهده را قبلاً ایران پذیرفته است و اکنون با آن همکاری می‌کند؛ ولی دو معاهده همچنان باقی‌مانده تا از لیست سیاه گروه ویژه اقدام مالی خارج شویم و اعضای این گروه امکان ارتباط مالی با ایران داشته باشند». این دو معاهده شامل معاهده پالرمو و

معاهده «سی اف تی» است که الآن در مجمع تشخیص مصلحت نظام جزء موضوعات مورد بررسی است (عصر ایران، ۱۴۰۳). با توجه به اهمیت موضوع و مباحث شکل گرفته درباره این دستور کار، در پژوهش حاضر با استفاده از رویکرد جریان‌های چندگانه کینگدان^۱ به تحلیل عوامل مؤثر بر دستور کار سیاست الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی پرداخته خواهد شد. این رویکرد اتخاذ تصمیم درباره یک مسئله سیاستی را تابع سه جریان مسئله، جریان سیاستی و جریان سیاسی می‌داند و تلاقی این جریان‌ها را عامل تشکیل پنجره سیاستی و اتخاذ تصمیم در نظر می‌گیرد.

۱-۱. پیشینه پژوهش

پژوهش‌های مختلفی درباره الحاق یا عدم الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی صورت گرفته است. در این پژوهش‌ها معمولاً چند موضوع بیشتر مورد توجه قرار گرفته است از جمله بررسی ساختار، مقررات و توصیف گروه ویژه اقدام مالی، سازوکار و شیوه الحاق به این گروه و چالش‌های الحاق و عدم الحاق ایران به این گروه و پیامدهای ناشی از آن. در ادامه به نمونه‌ای از این پژوهش‌ها اشاره شده است.

جمالی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی نشان داده‌اند که رفع تحریم‌ها و بازطراحی سیاست‌های اقتصادی به‌ویژه در حوزه ارزی که موجب پیشگیری و مبارزه با فساد در بخش تجاری بین‌المللی می‌شود، معلول الحاق ایران به این گروه است و بازسازی جایگاه ایران در تجارت جهانی، تعمیق روابط تجاری با کشورهای دوست و همسایه، تغییر نگرش از سیاست تقابلی به سیاست تعاملی در قبال نهادهای جهانی ضد پول‌شویی، نظارت بر مناقصه‌های دولتی و تهاثری و تجزیه و تحلیل داده‌های مالی را به دنبال دارد.

میرزایی و همکاران (۱۴۰۰) در فرآیند تصمیم‌سازی الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی، سه رویکرد ساختارمحوری، کارگزارمحوری و تعامل ساختار-کارگزار را مطرح کرده‌اند؛ از منظر رویکرد ساختارمحوری لزوم پیوستن ایران به گروه ویژه اقدام مالی، تصمیمی است که بر پایه قوانین لایتغیر ساختار که امکان تخطی از آن برای ایران وجود ندارد. در مقابل، رویکرد کارگزارمحوری چگونگی تصمیم‌سازی در این حوزه را ناشی از نقش برجسته دولت ایران به عنوان یک کارگزار مستقل بر مبنای تأمین منافع ملی، مادی و معنایی خود مورد ارزیابی قرار می‌دهد، رویکرد سوم که مرکب از دو منظر قبلی است، هم‌زمان عوامل ساختار بین‌المللی، ساختار داخلی و کارگزار انسانی را که امکان تبیین منطقی و عقلایی برای تصمیم‌گیری و اقدام عمل در این مهم را به کار می‌بندد.

فارسیانی و همکاران (۱۳۹۹) در مقاله‌ای موانع و خطرات تعامل ایران با گروه ویژه اقدام مالی را بررسی کرده‌اند. یافته‌های این پژوهش عدم الحاق ایران به این گروه را به‌طور عمده مبنی بر بی‌اعتمادی دانسته و معتقدند امکان رفع این موانع با بهره گرفتن از فقه اسلامی و حقوق داخلی و بین‌المللی وجود دارد که باید با رعایت اصول شریعت و قانون و حفظ منافع ملی توسط فقها و حقوقدانان بررسی شده و برای آن چاره‌اندیشی شود تا ایران در برابر اقدامات برخی دولت‌های متخاصم مصونیت داشته باشد و در نهایت جایگاه بین‌المللی خود را تقویت کند.

در پژوهش کرم‌زاده و فیض (۱۳۹۸) با ارجاع به اصل فی سبیل که حفظ استقلال و عزت دولت اسلامی را در تعهدات و روابط بین‌الملل ضروری می‌داند، پیوستن ایران به کنوانسیون را به علت امکان سلطه‌پذیری دشمنان که یکی از مفاد این قاعده است را رد نمودند.

سماواتی و نجفی (۱۳۹۷) به بررسی گروه ویژه اقدام مالی و جایگاه آن در مبارزه بین‌المللی با جرائم اقتصادی پرداخته‌اند. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد گروه ویژه اقدام مالی با نظارت و کنترل انتقال وجوه مشکوک و مبارزه با تأمین مالی گروه‌های تروریستی باعث شده که دولت‌ها در این زمینه همکاری کنند. در نتیجه این سازمان نقش مهمی در مبارزه با پول‌شویی در مقیاس بین‌المللی داشته است. نتیجه پژوهش بیانگر این است که پیوستن ایران به این گروه می‌تواند باعث شفافیت در انتقال وجوه در شبکه بانکی شده و زمینه تسهیل سرمایه‌گذاری خارجی در کشور را فراهم کند.

مولا ایمنی^۱ و همکاران (۲۰۲۱) به پیامدهای عدم الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی پرداخته‌اند. این پژوهش شکاف انتظارات مبارزه با پول‌شویی در ایران را منجر به قرار گرفتن ایران در لیست سیاه می‌داند. شکاف انتظارات، خطر قابل توجهی برای تأمین مالی تروریسم ایجاد می‌کند و منجر به قرار دادن ایران در لیست سیاه می‌شود. همین امر وجهه بین‌المللی ایران را میان کشورهای عضو و سایر کشورها تهدید می‌کند.

نبی‌زاده و دلیباس^۲ (۲۰۲۰) در پژوهشی ضمن شرح روابط ایران و این گروه، بیانگر این است که قرار گرفتن ایران در لیست سیاه ممکن است به مذاکرات جاری اینستکس^۳ بین ایران و کشورهای اتحادیه اروپا پایان دهد و پیش‌بینی می‌شود روابط این کشور با چین، روسیه و کشورهای اتحادیه اروپا که حداقل بقای اقتصادی ایران را تضمین می‌کنند به شدت تحت تأثیر قرار گیرد. سناریوهای احتمالی برای اقتصاد ایران در لیست سیاه را می‌توان در سه عنوان اصلی بررسی کرد: کوچک شدن حجم تجارت خارجی، محدودیت در نقل و انتقال پول و افزایش قیمت کالاهای اصلی و کمبود محصولات.

بروور^۴ (۲۰۱۸) در پژوهشی توضیح می‌دهد که با عدم الحاق، موج جدیدی از تحریم‌ها در ابعاد متنوع‌تر و وسیع‌تر کشور را فرا خواهد گرفت. کشورهای عضو خواستار فعال نمودن تحریم‌های هدفمند بانکی و قضایی سازمان ملل متحد از جمله محدودیت استفاده از سلاح‌های کشتار جمعی و محدودیت در روابط تجاری یا مالی با این کشورها هستند که این فضای اقتصادی و مراوداتی ایران را در تنگنای بیشتر قرار می‌دهد.

همان‌طور که بررسی پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که از زمان مطرح شدن این مسئله در رسانه‌ها و دستور کار دولت، مباحثه و پژوهش در این زمینه گسترش یافته است. در این پژوهش‌ها به‌طور عمده سه مسئله پیامدهای الحاق ایران به این گروه، عوامل مؤثر بر الحاق و فرایند الحاق مورد بررسی قرار گرفته است. پژوهش حاضر تلاش کرده بر اساس رویکرد جریان‌های چندگانه کینگدان، عوامل الحاق یا عدم الحاق ایران به این گروه را تحت عنوان سه جریان مسئله، جریان سیاستی و جریان سیاسی بررسی نماید و با استفاده از مزایای استفاده از این رویکرد، تصویر جامعی از این مسئله ارائه دهد.

۲. چارچوب نظری

چارچوب‌های نظری مختلفی برای تحلیل مسائل سیاست‌گذاری وجود دارد. یکی از چارچوب‌های چندبعدی که تلاش می‌کند عوامل مختلف را تبیین کند، چارچوب جریان‌های چندگانه^۵ است. جریان‌های چندگانه به دنبال تبیین چگونگی شکل‌گیری و تغییر سیاست توسط دولت‌ها در فضای ابهام است. ابهام به حالتی اشاره دارد که در آن حالت، راه‌های متعددی برای اندیشیدن درباره شرایط یا پدیده‌های مشابه وجود دارد (فلدمن، ۱۹۸۹ به نقل از ساباتی، ۱۳۹۶: ۱۳۴). کینگدان (۱۹۹۵) با تجدیدنظر در نظریه سطل زباله^۶، سه «جریان» مجزای مسئله^۷، جریان سیاستی^۸ و جریان سیاسی^۹ را از هم تفکیک کرد. هر کدام از این جریان‌ها در فهم اینکه چرا دولت به بعضی مسائل بیشتر از سایر مسائل توجه نشان می‌دهد، کمک می‌کند (کمالی، ۱۴۰۲: ۱۱۷).

کینگدان عوامل سیاسی را نیز وارد نظریه خود کرده است. برای مثال رویدادهای سیاسی عبارت‌اند از: تغییر در دولت یا جو سیاسی که باعث می‌شوند مسائل و راه‌حل‌های خاصی بنا به نوع هواداری سیاسی غالب، مدنظر قرار گرفته و سایر راه‌حل‌ها مورد توجه قرار نگیرند. شرکت‌کنندگان به‌عنوان جریانی^{۱۰} مجزا تصور نمی‌شوند، بلکه شرکت‌کنندگان، درون و بین جریان‌ها به فعالیت می‌پردازند. مسائل و راه‌حل‌ها نمی‌توانند مستقل از شرکت‌کنندگان در نظر گرفته شوند، شرکت‌کنندگان آن‌ها را به هم

1. Molla Imeny

2. Nabizada

3. Instrument in Support of Trade Exchanges

4. Brewer

5. Multiple states

6. Garbage can

7. Problem stream

8. Policy stream

9. Politics stream

10. Stream

پیوند می‌دهند. عنصر مهم و جدید این نظریه، استعاره پنجره سیاست‌گذاری^۱ است. پنجره سیاست‌گذاری هنگامی باز می‌شود که فرصتی برای به‌هم پیوستن سه جریان موجود باشد (کمالی، ۱۴۰۲: ۱۱۸). بدون پنجره سیاست‌گذاری، هیچ سیاستی انتخاب نخواهد شد. پنجره سیاست‌گذاری، موقتی بوده و می‌تواند متناسب با رویدادهای جدید در یکی از جریان‌ها، باز یا بسته شود. ممکن است تغییراتی در دولت ایجاد گردد، بازیگران خاصی عرصه را ترک نموده، برجستگی مسئله تغییر نماید یا فناوری‌های جدیدی ایجاد شوند. پنجره‌های سیاست‌گذاری می‌توانند به‌طور تصادفی ظاهر یا ناپدید گردند. آن‌ها توسط اشخاصی موسوم به کارآفرینان سیاست‌گذاری ایجاد می‌گردند. کارآفرینان سیاست‌گذاری بازیگرانی هستند که برای مسائل به‌دنبال راه‌حل می‌گردند یا در جستجوی مسائلی هستند که با راه‌حلی مطابقت نماید یا در پی حمایت سیاسی برای ترکیب مسئله-راه‌حل هستند (تیسن و واکر، ۱۳۹۵: ۷۴-۷۵). سه جریان مطرح شده در نظریه کینگدان به شرح زیر هستند:

۲-۱. جریان مسئله

موضوعات باید به‌گونه‌ای تعریف شوند که توجه سیاسی را به خود جلب کنند. روشی که یک مسئله تعریف می‌شود، تعیین می‌کند که چگونه توسط سیاست‌گذاران و عموم مردم، درک می‌شود و بنابراین می‌تواند بر روند دستور کار تأثیر بگذارد. برای جلب‌توجه به یک موضوع، تعریف یک موضوع به روشی خاص و بسیج حمایت دیگران از گزینه‌های سیاستی خاص استفاده می‌شود. گاهی اوقات تشخیص وجود یک مشکل کافی است تا مشکل در دستور کار دولت قرار گیرد اما معمولاً مشکلات زیادی برای اینکه مورد توجه سیاسی قرار گیرند باهم رقابت می‌کنند. اینکه کدام مشکلات مورد توجه دولت قرار می‌گیرند، اغلب تحت تأثیر «کارآفرینان سیاستی» قرار دارد. این بازیگران افرادی بانگیزه بالا هستند که به‌دنبال مطرح کردن موضوع برای مقامات دولتی و عموم مردم هستند. نقش‌های اصلی یک کارآفرین عبارت است از تعریف و چارچوب‌بندی مجدد مشکلات، حمایت از ایده‌های جدید، مشخص کردن گزینه‌های جایگزین، بسیج افکار عمومی و کمک به تعیین دستور کار تصمیم‌گیری. اگر قرار باشد تغییری در سیاست‌گذاری رخ دهد بازیگران حوزه سیاست‌گذاری باید ابتدا تشخیص دهند که مسئله‌ای وجود دارد. «آشکارترین راه تبدیل شرایطی خاص به یک مسئله را باید در یک رویداد قانونی جستجو کرد. رسانه‌ها نیز در برجسته‌سازی موضوعی خاص نقش مهمی ایفا می‌کنند» (استون، ۲۰۰۲ به نقل از اسمیت و لریمر، ۱۳۹۶: ۱۵۵).

۲-۲. جریان سیاستی

ارتباط مناسب راه‌حل‌ها با مشکلات، شانس جلب توجه سیاسی و حمایت از یک موضوع را افزایش می‌دهد. وجود راه‌حل‌های سیاستی از پیش تدوین شده می‌تواند اعتماد دولت را نسبت به وجود راه‌حل‌های مناسب برای مشکل شناسایی شده افزایش دهد و در نتیجه می‌توان با مشکل به‌موقع و بدون نیاز به بحث‌های سیاسی طولانی درباره سیاست‌های مناسب برخورد کرد؛ بنابراین، هنگامی که یک یا چند مشکل شناسایی می‌شوند، «جامعه‌های سیاست‌گذاری»، متشکل از متخصصان در آن حوزه، سعی می‌کنند راه‌حلهایی را برای مشکل پیدا کنند که معمولاً بر ارزش‌ها و منافع خودشان استوار است (میلتون و گریکس، ۲۰۱۵: ۶). «شرکت‌کنندگان جریان سیاستی شامل دو دسته بازیگر پنهان و آشکار می‌شوند. بازیگران آشکار شامل سیاست‌گذاران کلیدی مثل رئیس‌جمهور و اعضای کنگره است. همچنین بازیگران پنهان شامل متخصصان سیاستی است که در سازمان‌های دولتی در سطح فدرال یا ایالتی حضور دارند و گزینه‌های سیاستی را مدنظر دارند که بر اساس آن‌ها تصمیم‌گیری می‌شود» (کینگدان، ۱۹۹۵، به نقل از اسمیت و لریمر، ۱۳۹۶: ۱۵۵).

نظریه جریان‌های چندگانه معتقد است که بقای ایده‌ها و راه‌حل‌ها در جریان سیاست‌گذاری توسط سه عامل تعیین می‌شود، اول، فنی بودن، یعنی اینکه یک ایده از لحاظ نظری می‌تواند به عمل تبدیل شود. تصور بر این است ایده‌هایی که می‌توانند با کمترین مشکل از نظریه به عمل تبدیل شوند، شانس بیشتری برای ثبات دارند. ثانیاً، ثبات یک ایده توسط متخصصان زیادی در جامعه سیاستی پشتیبانی می‌شود یا خیر. هرچه حمایت گسترده‌تر از راه‌حل سیاسی وجود داشته باشد، احتمال تدوین راه‌حل بیشتر می‌شود. عامل سوم به پیامدهای بودجه‌ای مربوط می‌شود، راه‌حل‌های کم‌هزینه‌تر، سطح بیشتری از حمایت

سیاست‌گذاران را به دست می‌آورند (میلتون و گریکس، ۲۰۱۵: ۶).

۲-۳. جریان سیاسی

جریان سیاسی به «شرایط» سیاسی و گشایش نسبت به تغییر بر اساس فضای سیاسی فعلی مربوط می‌شود. واضح است که طیفی از عوامل مانند انتخابات، تغییر در دولت و فعالیت گروه‌های ذی‌نفع می‌تواند منجر به گنجانیدن یا حذف موضوعات مختلف در دستور کار شود و همچنین بر نحوه درک این مشکلات توسط رأی‌دهندگان و سیاست‌گذاران تأثیر بگذارد (میلتون و گریکس، ۲۰۱۵: ۶). به نظر کینگدان، انتخابات و گرایش‌های ملی تعیین می‌کنند که آیا یک مسئله به جایگاه قابل‌پذیرشی دست پیدا می‌کند یا خیر. تحول عمده در ایدئولوژی سیاسی ملی و یا انتخاباتی جریان‌ساز می‌تواند به تحولی عمده در نوع سیاست‌هایی منجر شود که مورد توجه مقامات منتخب قرار می‌گیرند. شرایط موجودی که قبلاً جزئی از مسائل لحاظ نمی‌شدند، ناگهان وارد دستور کار می‌شوند. جریان دادوستدی بین مقام‌های منتخب، رأی‌دهندگان و نیروهای سیاسی سازمان‌یافته ایجاد می‌شود (می، ۱۹۹۲ به نقل از اسمیت و لریمر، ۱۳۹۶: ۱۵۶). کینگدان استدلال می‌کند، وقتی این سه جریان به یکدیگر می‌پیوندند، این پیوستگی به خلق یک «پنجره سیاستی»^۱ برای تغییر ناگهانی سیاست‌گذاری می‌انجامد. نقش کارآفرین سیاست‌گذاری این است که سه جریان را پیش از آنکه پنجره بسته شود، به هم «اتصال» دهد. به نظر کینگدان پنجره ممکن است به سرعت و بی‌خبر بسته شود: «وقتی پنجره‌ای گشوده می‌شود، دیری نمی‌پاید که بسته می‌شود». موارد «اتصال ناقص»، یعنی مواردی که یک یا دو جریان بدون حضور جریان‌های دیگر پیوند می‌یابند، به ندرت موجب تغییر سیاست می‌شوند (کینگدان ۱۹۹۵، به نقل از اسمیت و لریمر، ۱۳۹۶: ۱۵۷).

چارچوب جریان‌های چندگانه از حیث نظری و تجربی معتبر است و در جلب کردن توجهات به پنجره‌های سیاستی به‌عنوان کاتالیزور موفق بوده است (ساباتیه، ۱۳۹۶: ۱۶۰). اگرچه از این نظریه برای تبیین دستور کار در ایالات متحده استفاده شده، ولی آثار بعدی نشان داده است که این نظریه می‌تواند به نحوه مفیدی در تبیین فرایند سیاست‌گذاری استفاده شود. این چارچوب نوعی دیدگاه به فرایند سیاست می‌دهد که در مطالعات موردی یا در کاربردهای تطبیقی زمانی، کشوری، موضوعی و قلمروهای سیاست مفید است (همان: ۱۶۱).

۳. روش پژوهش

در این پژوهش از روش پژوهش کیفی استفاده شده است. به عبارتی تجزیه و تحلیل داده‌های این روش مبتنی بر کدگذاری کیفی داده‌هاست که در دو مرحله کدگذاری باز^۲ و کدگذاری محوری^۳ انجام می‌شود. کدگذاری باز به ایجاد کدهای اولیه منجر می‌شود. کدها، اجزای اصلی تحلیل هستند و درواقع «نام» یا «برچسب‌هایی» هستند که توسط پژوهشگر به قسمتی (یک جمله یا پاراگراف) از داده‌ها اطلاق می‌شوند و به پرسش‌های پژوهش مرتبط هستند. به زبانی دیگر کدگذاری باز شامل شناسایی هر کدام از عوامل است. در مرحله بعد یعنی کدگذاری محوری، کدهای مختلف در قالب مضمون‌های بالقوه دسته‌بندی می‌شوند (طیبی ابوالحسنی، ۱۳۹۸: ۷۰). درواقع این دسته‌بندی بر اساس سه جریان مطرح شده در نظریه کینگدان انجام می‌شود.

داده‌های پژوهش شامل مقالات پژوهشی، گزارش‌ها و مصاحبه‌های مقامات سیاسی درباره موضوع الحاق یا عدم الحاق به گروه ویژه اقدام مالی است که در رسانه‌ها منعکس شده‌اند. این مصاحبه‌ها از مقامات اجرایی شامل رؤسای جمهور، وزیران، نمایندگان مجلس و اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام است. روش نمونه‌گیری از جامعه مورد مطالعه، نمونه‌گیری هدفمند است. «نمونه‌گیری هدفمند که نمونه‌گیری غیر احتمالی، هدفدار یا کیفی نیز نامیده می‌شود به معنای انتخاب هدفدار و احدهای پژوهش برای کسب اطلاعات یا دانش است» (رنجبر و همکاران، ۱۳۹۱: ۳۳۸).

«برای اعتبار یا روایی پژوهش کیفی هشت راهبرد پیشنهاد شده است که با رعایت دست‌کم دو مورد می‌تواند برای پژوهش

1. Policy window
2. Open coding
3. Axial coding

اعتباری قابل قبول ایجاد کند» (طباطبایی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱). در پژوهش حاضر دو راهبرد به کار گرفته شده است ۱. درگیری طولانی مدت پژوهشگر با فضای پژوهشی و بررسی موضوع پژوهش در آرا و نظرات پژوهشگران و مطلعان این حوزه ۲. مثلث سازی از طریق گردآوری شواهد از منابع مختلف شامل تئوری های گوناگون، پژوهشگرهای متعدد، منابع اطلاعاتی متنوع و شیوه های گوناگون. بر مبنای این روش، اجزای سه جریان مسئله، جریان سیاستی و جریان سیاسی مؤثر بر تنظیم دستور کار سیاست الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی شناسایی و دسته بندی شده است.

۴. یافته های پژوهش

پژوهش حاضر عوامل مؤثر بر دستور کار الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی را بر مبنای سه مقوله جریان مسئله، جریان سیاستی و جریان سیاسی بررسی کرده است. در جدول زیر سه جریان مسئله، جریان سیاستی و جریان سیاسی مؤثر بر الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی آمده است و در ادامه هر یک از جریان ها و مصادیق آن شرح داده شده است.

جدول ۱. سه جریان مسئله، جریان سیاستی و جریان سیاسی مؤثر بر الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی

جریان مسئله	- عضویت چهل کشور و دو سازمان بین المللی به صورت اولیه و افزایش کشورهای عضو (۲۱۵ عضو)
	- اقدامات توصیه ای گروه ویژه اقدام مالی
	- قرار گرفتن ایران در لیست سیاه و در ادامه لیست خاکستری
	- حذف ایران از توصیه هفت
	- تدابیر تقابلی گروه ویژه اقدام مالی
جریان سیاستی	- افزایش هزینه مرادوات بانکی
	- افزایش نرخ ارز
	- عضویت ایران در دو سازمان بریکس و شانگهای
	- پیشگیری از فساد و افزایش شفافیت اقتصادی
	- تطابق با استانداردهای بین المللی
	- ممانعت از خود تحریمی بانکی و کاهش ریسک انتقال پول
	- هماهنگی در مبارزه با پول شویی
	- ایجاد گشایش اقتصادی
	- بستر سازی سرمایه گذاری خارجی
	- شفافیت مرادوات مالی
جریان سیاسی	- وجود قوانین مشابه داخلی
	- زمینه سازی نفوذ اطلاعاتی و مالی
	- خود تحریمی نهادهای دفاعی
	- تقابل فکری موافقان و مخالفان الحاق به گروه ویژه اقدام مالی
	- لزوم توسعه اقتصادی و گذار از تحریم ها
	- الحاق به گروه ویژه اقدام مالی ابزاری برای پاسخ به مطالبات اقتصادی
	- انعقاد برجام
	- دو روایت شکست و پیروزی
	- گروه ویژه اقدام مالی به مثابه دستگاه جاسوسی
	- حفظ امنیت اطلاعاتی کشور
	- رابطه تحریم های اقتصادی و الحاق به گروه ویژه اقدام مالی
	- خروج آمریکا از برجام الزام قدرت های جهانی مبنی بر الحاق به گروه ویژه اقدام مالی
	- تعارض در تعریف تروریسم
	- ریاست جمهوری یازدهم، دوازدهم و سیزدهم
	- مجلس دوره نهم، دهم و یازدهم
	- تلقی ایران به عنوان تهدید جهانی از سوی آمریکا
	- هشدار چین و روسیه برای قطع روابط مالی
	- انتخابات زودهنگام ریاست جمهوری ۱۴۰۳
	- کاسبان تحریم های بین المللی
	- واکنش کشورهای اروپایی نسبت به جایگاه ایران در گروه ویژه اقدام مالی

۴-۱. جریان مسئله

طبق نظریه جریان‌های چندگانه کینگدان، منظور از جریان مسئله، شیوه تعریف مسئله موردنظر، مسائل مرتبط با آن و چگونگی جلب توجه به مسئله موردنظر است. در پژوهش حاضر تلاش شده بر اساس اظهارات مسئولان و گزارش‌های مرتبط، جریان مسئله الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی تشریح شود. در این زمینه به عضویت کشورها در این گروه، اقدامات آن درباره ایران و پیوستن ایران به دو سازمان بریکس و شانگهای به‌عنوان دو مسئله مرتبط اشاره شده است.

گروه ویژه اقدام مالی از چهل کشور، دو سازمان منطقه‌ای اتحادیه اروپا و شورای همکاری خلیج فارس به‌عنوان اعضای اصلی و یک شبکه جهانی از نهادهای منطقه‌ای تشکیل شد که در حال حاضر شامل ۲۱۵ کشور به‌صورت مستقیم یا از طریق گروه‌های نه‌گانه منطقه‌ای عضو هستند. سازمان‌های بین‌المللی مانند صندوق بین‌المللی پول، سازمان ملل متحد و شش گروه تخصصی و بانک جهانی سازمان‌های ناظر هستند (اف‌ای‌تی‌اف، ۲۰۲۴). گروه ویژه اقدام مالی از لحاظ روش‌شناسی برای ارزیابی میزان گستره خود بر اساس تنوع اعضا، تلاش کرده متناسب با تعداد کشورهای هر قاره از ۲ تا ۳۱ عضو از هر قاره را کسب کند همچنین از لحاظ جغرافیایی به هشت نهاد منطقه‌ای وسیع کاملاً مسلط است این گروه ویژه اقدام مالی، مورد پذیرش بیش از ۱۸۰ دستگاه قضایی است (جوجارت، ۲۰۱۳: ۲۶).

این گروه طی سال‌های متمادی توصیه‌هایی با هدف بهبود و انسجام قوانین و اعضا تدوین نمودند. اولین بار در سال ۱۹۹۰ «توصیه‌های چهل‌گانه»^۱ این گروه تدوین شد این توصیه‌های، یک‌بار در سال ۱۹۹۶ و بار دیگر در سال ۲۰۰۳ بازنگری شدند. در سال ۲۰۱۲ گروه ویژه اقدام مالی پس از انجام سومین دور ارزیابی وضعیت کشورهای عضو و با مشارکت نهادهای منطقه‌ای گروه اقدام مالی و سازمان‌های ناظر از جمله صندوق بین‌المللی پول و سازمان ملل متحد، توصیه‌ها را بازنگری و در قالب چهل توصیه منتشر کرد (اف‌ای‌تی‌اف، ۲۰۱۳). به این ترتیب این گروه لیست خاکستری^۲ و سیاه خود را با هدف هنجارمندسازی کشورها تدوین کرد (اف‌ای‌تی‌اف، ۲۰۲۴).

گروه ویژه اقدام مالی پس از پنج هشدار طی سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ ایران را برای اولین بار در لیست سیاه^۳ قرارداد (نصیری احمدآبادی، ۱۳۹۸). فروردین ۱۳۹۸ شورای امنیت ملی طی مصوبه‌ای تعامل گسترده با اعضای گروه جهت خروج ایران از لیست سیاه و پیوستن به کنوانسیون پالرمو را به وزارتخانه‌های کشور ارسال کرد. مهرماه سال ۱۳۹۳ لیست سیاه خود دوباره به‌روزرسانی و منتشر شد که در آن ایران و کره شمالی حضور داشته‌اند در انتهای سال مذکور حضور ایران در لیست سیاه مجدداً توسط گروه ویژه اقدام مالی تمدید گردید و برای بار سوم نیز در آذرماه ۱۳۹۴ حضور ایران در این لیست تمدید شد؛ در اردیبهشت سال ۱۳۹۵ این گروه طی نامه‌ای به وزیر وقت اقتصاد ایران خواستار پیروی از برنامه اقدام این گروه در دو بعد توصیه‌ها و سیاسی شد، طی این برنامه وزارت اقتصاد بعد سیاسی را تماماً رعایت نمود و موظف به الحاق به پالرمو و اف‌ای‌تی‌اف و همچنین اصلاح قانون پول‌شویی داخلی گشت (خبرگزاری موج، ۱۳۹۹).

با توجه به اینکه ایران این تعهد سیاسی را داده و گام‌های مرتبط با این امر را هم برداشته است، گروه ویژه اقدام مالی در اکتبر ۲۰۱۸ تصمیم گرفت به تعلیق اقدامات مقابله‌ای علیه ایران ادامه دهد (اف‌ای‌تی‌اف، ۲۰۱۸). این گروه در ماه بعد طی بیانیه‌ای در کره جنوبی اعلام کرد ایران به مدت ۱۲ ماه از لیست سیاه خارج می‌گردد. مهرماه سال ۱۳۹۵ لایحه الحاق به کنوانسیون پالرمو توسط دولت به مجلس تقدیم گردید. با ورود به سال ۱۳۹۶ اولین تمدید تعلیق ایران از لیست سیاه اعلام شد در سال ۱۳۹۷ هم‌زمان با رد لایحه الحاق به کنوانسیون پالرمو توسط شورای نگهبان دومین تمدید تعلیق ایران از لیست سیاه اعلام شد و در نهایت رد لایحه الحاق توسط شورای نگهبان منجر به جلسه ۶ اسفند توسط گروه ویژه برای تصمیم‌گیری در باب موقعیت ایران و انتقال آن به لیست سیاه گردید (خبرگزاری موج، ۱۳۹۹). اف‌ای‌تی‌اف در این جلسه از اعضا و نهادهای قضایی خواست که افزایش نظارت برای شعب و شرکت‌های تابع مؤسسات مالی در ایران داشته باشند و خطر تأمین مالی تروریسم و تهدید برای سیستم مالی بین‌المللی را در نظر بگیرند.

1. Forty recommendations

2. Gray list

3. black list

افای‌تی‌اف با همکاری کمیته‌های نظارت بر شورای امنیت تصمیم بر قرار دادن ایران و کره شمالی در لیست سیاه و اقدامات مقابله‌ای کرده است، همچنین اعلام کرد نام از ایران از توصیه شماره هفت حذف شده (افای‌تی‌اف، ۲۰۲۴). این توصیه ناظر به تحریم‌های مرتبط با خرید و فروش سلاح‌های کشتار جمعی است که می‌خواهد کشورها بر اساس قطع‌نامه شورای امنیت، به توقیف دارایی‌ها و اموال اشاره شده بپردازند. حالا ایران نیز از ملاحظات ذیل این بند حذف شده است (شاگری، ۱۴۰۲).

افای‌تی‌اف آخرین گزارش ایران در ژانویه ۲۰۲۴ را فاقد هرگونه تغییر محتوایی در وضعیت برنامه اقدام ایران دانسته و فراخوان فوریه ۲۰۲۰ درباره اعمال «تدابیر تقابلی» علیه ایران را تمدید کرده است و نظارت تمامی حوزه‌های قضایی خود را با حداکثر توان نسبت به ایران فعال داشته است تا زمانی که کاستی‌های استراتژیک ایران برطرف گردد (افای‌تی‌اف، ۲۰۲۴). به این ترتیب، افای‌تی‌اف مقرر کرده که توصیه‌های نه‌گانه‌اش که شامل تجدیدنظر در روابط کارگزاری و بستن دفاتر یا شعبه‌های بانک‌های خارجی در ایران، ندادن اجازه به ایران برای ایجاد دفاتر و شعب در دیگر کشورها، اعمال محدودیت درباره تراکنش‌های مالی و روابط تجاری با ایران، منع نهادهای مالی از کار با طرف‌های ثالث مستقر در ایران و تشدید حسابرسی و نظارت بر نهادهای طرف کار با ایران و... می‌شود، همچنان درباره ایران اجرا شود (احمدی، ۱۴۰۲).

چنانچه ایران در فهرست کشورهای قرار نگیرد که مبادله با آن مشروع و قانونی باشد، بانک‌های آن نمی‌توانند با حدود ۱۱ هزار بانک در حدود ۲۱۵ کشور مختلف و در چارچوب مناسبات عادی پولی کار کنند (مقدم، ۱۳۹۷). این محدودیت امکان نقل و انتقال پول با بانک‌های خارجی را از بین می‌برد و تمامی کشورهای شرقی و غربی در صورت معامله با ایران، درگیر جریمه‌های سنگین خواهند شد. کما اینکه حتی کشور عراق نیز در مورد تحریم‌ها با ایران بسیار جدی برخورد می‌کنند و کشورهایی نظیر روسیه و چین نیز همواره بر این نکته تأکید می‌کنند که تداوم و پیشرفت روابط اقتصادی آن‌ها با کشورمان منوط به پیوستن ایران به افای‌تی‌اف است. در شرایط فعلی، هیچ فعالیتی در تجارت بین‌المللی برای تجار ایرانی به صورت عادی قابل انجام نیست و هزینه مبادلات اقتصادی و تراکنش‌های مالی ایران چندین برابر حد معمول است (مظاهری، ۱۴۰۲).

۴-۲. جریان سیاستی

منظور از جریان سیاستی، راهکارهای سیاستی برای مسئله موردنظر، امکان‌پذیری آن‌ها و پیامدهای این راهکارهاست. باید توجه داشت در پژوهش حاضر، امکان‌پذیری راهکارهای مطرح شده توسط مقامات اجرایی مورد بررسی قرار نگرفته؛ زیرا شمار زیادی از این موارد در دسترس نیست، صرفاً پژوهشگران دانشگاهی پیامدها را قالب دو مسیر الحاق یا عدم الحاق ترسیم نموده‌اند و پدیده امکان‌پذیری مورد بحث واقع نشده است.

از این رو در ادامه به نمونه‌ای از اظهارات و گزارش‌های مرتبط که بیانگر جریان سیاستی مرتبط با الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی است اشاره شده است. این اظهارات بیانگر تقابل پیامدهای مثبت و منفی موافقان و مخالفان الحاق به این گروه است که هر یک به دنبال پیش‌برد سیاست خود در دستور کار سیاست‌گذاری هستند. موافقان به‌طور عمده بر پیامدهای مثبت الحاق به این گروه تأکید دارند و مخالفان نگرانی‌های امنیتی خود را مطرح می‌کنند.

موافقان خواهان تعیین تکلیف الحاق به این گروه هستند در همین زمینه فرهاد دژپسند اقتصاد دولت روحانی می‌گوید «باید استانداردهای بین‌المللی را در حوزه‌های مذکور رعایت کرد و با آن هم‌سو بود چه‌بسا نمونه این توافق نظر الحاق به افای‌تی‌اف است؛ بنابراین دولت تصمیم دارد افزون بر تصویب لوایح داخلی مبارزه با پول‌شویی بحث الحاق را در دستور کار بگذارد» (دژپسند، ۱۳۹۸). در همین زمینه معاون اول رئیس‌جمهور وقت معتقد است «یکی از این راه‌ها ایجاد شفافیت است در تمامی بدهای دولت که می‌توان با الحاق به افای‌تی‌اف آن را فراهم نمود» (جهانگیری، ۱۳۹۸). همان‌طور که عالی‌پور می‌گوید: «الحاق به افای‌تی‌اف بایسته‌ای است که گشایش اقتصادی در پسابرجام و گسترش روابط مالی و بانکی ایران با خارج را به همراه دارد این امر جریان تراکنش‌های پولی ضابطه‌مند و قانونی مبنی بر استانداردهای جهانی را فعال می‌سازد» (عالی‌پور، ۱۳۹۵: ۱۶۳). عضویت ایران در افای‌تی‌اف زمینه‌های لازم برای اطمینان سرمایه‌گذاران خارجی درباره شفافیت نظام بانکی

ایجاد کرده و می‌تواند مشوق و اطمینان و اعتماد لازم برای سرمایه‌گذاران خارجی در این خصوص فراهم نماید (حسینی احمدفداله و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۰).

برخی از موافقان الحاق به پیامدهای منفی عدم الحاق اشاره می‌کنند به عنوان مثال روحانی رئیس‌جمهور وقت معتقد است «بدون تصویب لوایح افای‌تی‌اف روابط بانکی ما با دنیا به راه نمی‌افتد. فردا اگر به مشکل بانکی در دنیا خوردیم، مردم نگویند دولت ناکارآمد بود» (روحانی، ۱۳۹۹). «در صورت عدم پذیرش ممکن است نظام بانکی و مالی را دچار تحریم‌های تحمیلی کنیم باید یک تصمیم متعادل و مناسبی را مدنظر قرار داد تا نظام مالی و بانکی کشور بتواند از امکاناتی که در سطح جهانی وجود دارد، بهره‌مند شود» (بعیدی‌نژاد، ۱۳۹۷). در این زمینه برخی به استناد به الحاق اغلب کشورها به گروه ویژه اقدام مالی، پیشنهاد الحاق ایران به این گروه را مطرح کرده‌اند «سؤال این است که علت اینکه ما افای‌تی‌اف را که می‌تواند مراودات مالی ما را شفاف کند، نمی‌پذیریم، چیست؟ اگر افای‌تی‌اف قانون بدی است، چرا ۲۱۵ کشور آن را پذیرفته‌اند و تنها ۷ کشور خارج از آن مانده‌اند؟» (سلیمی، ۱۴۰۰).

موافقان الحاق به ارتباط و پیوستگی رفع تحریم‌ها با الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی توجه دارند. برای مثال طیبیان به عنوان یک اقتصاددان معتقد است «تحریم‌های اقتصادی و افای‌تی‌اف دو موضوع کاملاً به هم پیوسته هستند و هر دولتی که می‌خواهد برای کشور کار کند باید از تحریم‌ها خارج و همچنین به ترتیبات بین‌المللی ملحق شود، بنابراین این دو مورد اولویتی بر یکدیگر ندارند و پروسه رفع تحریم‌ها و پیوستن به افای‌تی‌اف مراحل دارد که لازم است با تدبیر طی بشود تا کشور از مخمصه تحریم‌های پرهزینه امکان خروج بیابد» (طیبیان، ۱۴۰۰). می‌توان گفت برجام و افای‌تی‌اف رابطه دوسویه دارند و احیای هر کدام به دیگری کمک می‌کند (موسوی، ۱۴۰۲). دور زدن تحریم‌ها، فروش نفت، تحصیل منابع درآمدی نفت، تسهیل تجارت با سایر کشورها و تأمین بودجه سالانه دولت بر عهده دولت است؛ اما برای رسیدن به برخی از این موارد باید به پیشنهادها بین‌المللی رجوع کرد، مثلاً تنها با عادی شدن وضعیت ایران در افای‌تی‌اف است که می‌توان ضمانتی برای مراودات بانکی و احیای برجام ایجاد کرد (اقتصادنیوز، ۱۳۹۷).

مخالفان الحاق نیز نگرانی‌های خود را در این زمینه مطرح کرده‌اند به عنوان مثال سید ابراهیم رئیسی رئیس‌جمهور سیزدهم معتقد است «می‌گویند باید برای عدم بهانه به دشمن کنوانسیون‌های آن‌ها را عملی کنیم؛ چه کسی تضمین می‌کند که دشمن همچنان به دشمنی ادامه ندهد؟ در زمانی که می‌گویند تضمین نمی‌کنیم با امضای این کنوانسیون مشکل اقتصادی حل شود، چگونه باید اعتماد کرد» (رئیسی، ۱۴۰۰). چه تضمینی وجود دارد که کاری که آمریکا در قضیه برجام کرد، درباره پالرمو هم تکرار نکند و پس از انجام تعهدات ایران کاری کند که ما هیچ نفعی از پیوستن به این کنوانسیون‌ها نبریم (حداد عادل، ۱۳۹۹). عمده ایرادی که در این کنوانسیون وجود دارد تضاد در تعاریف جمهوری اسلامی و غربی‌ها در خصوص تروریسم و گروه‌های تروریستی است (فیروزآبادی، ۱۳۹۷).

حیدر مصلحی وزیر اطلاعات دولت نهم نیز قوانین داخلی را کافی می‌داند و می‌گوید «قانون مبارزه با پول‌شویی در مجلس قبل تصویب شد که باید به آن عمل شود؛ بنابراین صلاح نیست به قوانینی که به صورت بین‌المللی و با مقاصد نامعلوم اعلام می‌گردد بپیوندیم؛ زیرا کشور به خودی خود دارای این چنین قوانینی بوده است» (مصلحی، ۱۳۹۵). به قولی دیگر همپوشانی نظام عدالت کیفری ایران از جمله اصل ۴۹ قانون اساسی که کلیه موارد غیرقانونی حیطه مالی را رد و نفی می‌کند و ماده ۶۶۲ و ۱۱۹ قانون مجازات اسلامی که انحصاراً به جرم‌انگاری پول‌شویی می‌پردازد با ماده ۳ کنوانسیون که مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم را مدنظر قرار داده است، سبب مخالفت در این امر گردیده است (رحمدل، ۲۰۱۸: ۷).

در ادامه به نمونه‌ای از نگرانی‌ها و پیامدهای منفی الحاق اشاره می‌شود «افای‌تی‌اف یک کار سیاسی است. سعی دشمنان ایران این بود که با حضور ایران در لیست سیاه تنگناهایی را به جمهوری اسلامی تحمیل کنند. البته که با قرار گرفتن ایران در لیست سیاه عملاً کار دیپلمات‌ها و مسئولان سنگین‌تر شده و ممکن است برخی معذود کشورها که با ایران همکاری بانکی انجام می‌دادند بهانه‌هایی را مطرح کنند» (فلاح‌پیشه، ۱۳۹۸). الحاق به گروه ویژه اقدام مالی زمینه نفوذ اطلاعاتی در سیستم‌های مالی ایران را فراهم می‌کند (شهریاری، ۱۳۹۷). الحاق به این کنوانسیون باعث محدود شدن ایران در زمینه دور زدن

تحریم‌ها و حمایت از نیروهای محور مقاومت می‌شود. تخطی از آن، رژیم جدیدی از تحریم‌ها ذیل شورای امنیت سازمان ملل را به دنبال خواهد داشت. الحاق به افای‌تی‌اف نه تنها تسهیل کننده تحریم نیست، بلکه موجب خودتحریمی نهادهای دفاعی و حافظ امنیت ملی کشور می‌گردد (علوی و جودکی، ۱۴۰۰: ۱۰۲).

همچنین از دیگر دلایل مخالفان، این است که همکاری همه‌جانبه مطابق چارچوب افای‌تی‌اف، پایمال کردن خون شهید قاسم سلیمانی است به عبارتی دیگر پذیرش همه‌جانبه این کارگروه، می‌تواند لطمه‌ای عمیق به امنیت و جبهه مقاومت وارد سازد. در این راستا دبیر سابق کمیسیون ویژه برجام، سید محمود نبویان می‌گوید «از ایران خواسته‌اند که ضمن همکاری‌های گسترده بین‌المللی یعنی همگامی کامل با کشورهای غربی، دستورالعمل‌های برنامه اقدام افای‌تی‌اف به صورت کامل و بدون هیچ گونه تغییری اجرا کنند. از جمله، به سبب اینکه وزارت اطلاعات، وزارت دفاع، دانشگاه صنعتی شریف، سردار سلیمانی به بهانه دفاع از تروریسم در لیست تحریمی وزارت خزانه‌داری آمریکا قرار دارند، باید مجرم دانسته شده و اموالشان مصادره شود، نیز در صورت محکومیت آن‌ها توسط دادگاه‌های خارجی (مانند دادگاه‌های آمریکا، آلمان، انگلستان و فرانسه) با آن دادگاه‌ها همکاری کامل داشته و در صورت درخواست، این افراد را به عنوان مجرم به آن کشورها تحویل دهد» (خبرگزاری الف، ۱۳۹۸).

برخی مخالفان الحاق بر بی‌ثمر بودن و در مواردی مضر بودن الحاق به افای‌تی‌اف در شرایط تحریم توجه دارند به عنوان مثال علوی و جودکی معتقدند «گروه ویژه اقدام مالی گرچه در ظاهر یک نهاد بین‌الدولی است، اما تحت نفوذ آمریکاست و سیاست‌های آن از چهار طریق موجب کارآمدسازی و تدقیق تحریم‌ها می‌گردد؛ بنابراین، الحاق نه تنها تسهیل کننده تحریم نبوده، بلکه منجر به خود تحریمی نهادهای دفاعی و حافظ امنیت ملی کشور و باعث تقویت اثرگذاری تحریم‌های اولیه و ثانویه آمریکا خواهد شد» (علوی و جودکی، ۱۴۰۰: ۹۷).

همان‌طور که نمونه نقل قول‌های فوق نشان می‌دهد سیاست‌گذاران ایران در یک دهه اخیر مسئله الحاق یا عدم الحاق به گروه ویژه اقدام مالی را مطرح و درباره آن اندیشیده‌اند. جریان سیاستی بر اساس رویکرد جریان‌های چندگانه کینگدان بیانگر این است که چه راه‌حلی برای مسئله موردنظر پیشنهاد می‌شود و چه پیامدهای مدنظر سیاست‌گذار قرار می‌گیرد. اولویت اول موافقان الحاق بهره‌مند شدن از پیامدهای اقتصادی الحاق به این گروه و اولویت اول مخالفان نیز نگرانی از محدودیت‌های امنیتی ناشی از الحاق است. تاکنون برآیند این مباحثه سیاستی، عدم الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی بوده است هرچند موافقان الحاق موارد زیادی از اقدامات و معیارهای مدنظر این گروه را تحقق بخشیده‌اند و به مناسبت‌های مختلف تلاش کرده‌اند الحاق به این گروه تصویب شود. مخالفان اما با استفاده از سازوکارهای قانونی مانع تصویب الحاق شده‌اند و در مواردی الحاق را منوط به رفع تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران کرده‌اند.

۴-۳. جریان سیاسی

جریان سیاسی به شرایط و فضای سیاسی حول مسئله سیاستی مرتبط است و شامل عواملی مانند دیدگاه موافقان و مخالفان موضوع، فعالیت گروه‌های ذی‌نفع، افکار عمومی، انتخابات و تغییر دولت است. «موافقان الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی در بیشتر حوزه‌های سیاست خارجی طرفدار گسترش تعامل در عرصه بین‌الملل هستند و مسائل اقتصادی را در صدر اولویت‌های سیاست خارجی قرار می‌دهند. مخالفان الحاق به گروه ویژه اقدام مالی نیز در مواردی که چالش‌ها و مشکلاتی را در روابط خارجی کشور احساس می‌کنند خواهان احتیاط و در مواردی کاهش سطح روابط هستند. این گروه مسائل امنیتی را در اولویت سیاست‌گذاری خارجی ایران قرار می‌دهند» (کمالی و علیفرسنگی، ۱۴۰۲: ۱۳۶).

دو روایت رقیب توسط دو جناح سیاسی اصلی ایران ارائه شده است: اصول‌گرایان «روایت شکست» و اصلاح‌طلبان «روایت موفقیت». در این مسئله روایت اصول‌گرایان غالب است، زیرا از محیط و توصیف بهتری نسبت به روایت مورد حمایت اصلاح‌طلبان برخوردار است. اگرچه «روایت موفقیت» ساختار بهتری را در مقایسه با «روایت شکست» ترسیم می‌کند، اما «روایت شکست» به دلیل استفاده از گزاره‌های شرطی در اجرای خود، سنجیده‌تر و محتاطانه‌تر است و راه را برای تصویب لایحه در آینده هموار می‌کند (کوراشی و همکاران، ۲۰۲۲: ۱۶).

افکار عمومی نیز به مناسبت‌هایی درباره الحاق یا عدم الحاق به گروه ویژه اقدام مالی واکنش نشان داده‌اند. برای نمونه

راهپیمایان قدس در شهر خرم‌آباد مخالفت خود را با گروه ویژه مالی با یلبوردهای اعتراضی اعلام کرده و معتقدند، افای‌تی‌اف ابزاری است برای تحویل دادن اطلاعات کشور به سرویس‌های جاسوسی آمریکا (بابانژاد، ۱۳۹۷). بخش دیگری از افکار عمومی برای پیشرفت اقتصادی و کاهش مشکل تبادلات مالی و تجاری بین‌المللی خواهان الحاق به گروه ویژه اقدام مالی هستند. این مهم در خواسته‌های سازمان‌های غیردولتی اقتصادی و بازرگانی نیز منعکس شده است.

مسئله الحاق یا عدم الحاق به گروه ویژه اقدام مالی از مسائل مورد مناقشه در انتخابات ریاست‌جمهوری نیز بوده است. به‌عنوان مثال در انتخابات ریاست‌جمهوری ۱۳۹۲، حسن روحانی رویکرد خود را معطوف به حل و فصل مسائل سیاست خارجی از جمله تحریم‌ها و پذیرش معاهدات بین‌المللی معرفی کرد و توانست در این انتخابات پیروز شود. «از دیدگاه روحانی، پیوستن به این معاهدات بین‌المللی و توافقات چندجانبه ضروری، عقلانی و عامل نجات‌دهنده کشور تلقی می‌شد. همچنین ایشان راه نجات از چالش‌های درونی و بیرونی کشور را در رفع تحریم‌ها از طریق توافق لحاظ نمود؛ در خرداد ماه ۱۳۹۵ وزارت اقتصاد و وزارت امور خارجه بدون هماهنگی و یا اخذ مجوز از مجلس یا شورای عالی امنیت ملی، توافقنامه‌ای را با گروه ویژه اقدام مالی منعقد کردند. در این توافقنامه، ایران متعهد شده بود که ۴۱ مورد از دستورهای گروه ویژه اقدام مالی را که در قالب برنامه اقدام^۱ پذیرفته بود در یک زمان‌بندی مشخص، اجرا کند» (بسیج جامعه پزشکی، ۱۴۰۲).

در آغاز ریاست‌جمهوری سیزدهم اگرچه دولت مخالفت خود را با الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی اعلام نمود؛ اما محدودیت‌های اقتصادی، تحریم‌ها و تبعات عدم عضویت در افای‌تی‌اف موجب شده تا دولت به این نتیجه برسد که راهی غیر از عضویت به افای‌تی‌اف وجود ندارد؛ مسئولان دولت سیزدهم هم که ابتدا مخالف پیوستن ایران به این گروه بودند، در ادامه تلاش‌هایی را برای فراهم کردن زمینه بررسی مجدد موضوع الحاق ایران به این گروه انجام دادند. سید محمد صدر، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام در درباره تغییر موضع دولت چنین گفته بود: «آقای رئیسی و همفکران ایشان، بعد از مخالفت‌هایی که در زمان دولت قبل داشتند، امروز به این نتیجه رسیده‌اند که کلید حل مشکلات اقتصادی درگرو پایان تحریم‌ها و پیوستن به افای‌تی‌اف است» (یوسفی، ۱۴۰۲).

در انتخابات زودهنگام ریاست‌جمهوری دوره چهاردهم نیز یکی از وعده‌های انتخاباتی نامزد پیروز مسعود پزشکیان، حل و فصل مسئله تحریم‌ها و الحاق به گروه ویژه اقدام مالی بود؛ به عبارت دیگر، الحاق به افای‌تی‌اف یکی از وعده‌های انتخاباتی مسعود پزشکیان بود که به‌عنوان شعار در انتخابات ۱۴۰۳ مطرح گردید و مورد توجه افکار و رسانه‌ها قرار گرفت و پس از پیروزی مسعود پزشکیان در انتخابات، مسئله الحاق یا عدم الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی در محافل سیاسی و تصمیم‌گیری برجسته شد.

یکی از متغیرهای مهم مورد بررسی ذیل جریان سیاسی، چگونگی مواجهه جناح‌های سیاسی با مسئله مورد نظر است، جناح اصلاح‌طلب از اصطلاح کاسبان تحریم برای مواجهه به رقیب سیاسی خود در این زمینه استفاده کرده است. در سایت فرارو که از رسانه‌های اصلاح‌طلب محسوب می‌شود آمده است «جریان کاسبان تحریم یا در حقیقت افرادی است که از وجود و استمرار تحریم‌ها نفع می‌برند. تجارت غیررسمی به شکل رسمی در شرایط تحریم سبب شد که برخی فرصت کاسی و کسب سودهای کلان پیدا کنند؛ بنابراین اکنون که با لغو تحریم‌های اقتصادی این فرصت را از دست خواهند داد، از توافق هسته‌ای ناخشنود و به قول رئیس‌جمهور عصبانی هستند».

بنا به گفته حسن روحانی «ما کالاهای مورد نیازمان را همیشه گران‌تر خریداری کرده‌ایم و این کار برای کاسبان تحریم خیلی سود داشت و کاسبان تحریم در دبی، در اروپا، چین و در تهران بودند و همه‌جا این کاسبان تحریم بودند و حال از توافق هسته‌ای و مسائل اقتصادی محتمل در آینده عصبانی‌اند اما مردم ما هزینه پرداخت می‌کردند» (فرارو، ۱۳۹۴). به گفته مستوفی عضو هیئت نمایندگان اتاق ایران: «به نظر می‌رسد بیشتر کاسبان تحریم هستند که بر ضررهای آن پافشاری می‌کنند. بخش خصوصی بر این موضوع تأکید دارد که حتماً باید ایران به این استاندارد پیوندد و پس از آن، استانداردهای سیستم بانکی نیز باید بالا برود» (سیف، ۱۴۰۳).

یکی از متغیرهای سیاسی مؤثر بر دستور کار الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی، مسائل بین‌المللی است. به عبارتی توصیه‌ها یا هشدارهایی که درباره عدم الحاق ایران به این گروه از طرف کشورهای هم‌سو و غیر هم‌سو اعلام می‌شود. وزیر وقت خزانه‌داری آمریکا درباره بازگرداندن ایران به لیست سیاه، هشدار داده و گفته است «در صورتی که ایران پیشرفت بیشتری حاصل نکند افای‌تی‌اف خواستار اعمال اقدامات تقابلی بیشتر علیه ایران خواهد شد» (باشگاه خبرنگاران جوان، ۱۳۹۸). برخی کشورهای هم‌سو با ایران که تبادلات اقتصادی با ایران دارند نیز در مواردی عنوان کرده‌اند که عدم الحاق به گروه ویژه اقدام مالی مانع گسترش و تقویت روابط مالی و تجاری با ایران می‌شود. محمدمهدی رئیس‌زاده عضو هیئت‌مدیره اتاق مشترک بازرگانی ایران و عراق اظهار کرد «امیدواریم دولت جدید به حل مشکل افای‌تی‌اف اهتمام ورزد تا نرخ هزینه‌های مبادله پول در تجارت با عراق که گاه تا ۲۰ درصد ارزش کل صادرات را دربر می‌گیرد کاهش یابد» (رئیس‌زاده، ۱۴۰۳). در مجموع جریان سیاسی مؤثر بر دستور کار الحاق یا عدم الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی طیفی از متغیرهای سیاست داخلی از جمله منازعه گروه‌های رقیب، رقابت‌های انتخاباتی و تغییر دولت، افکار عمومی و متغیرهای بین‌المللی از جمله اقدامات و توصیه‌ها کشورهای هم‌سو و غیر هم‌سو با ایران را شامل می‌شود.

۵. نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش، تحلیل عوامل مؤثر بر دستور کار سیاست الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی است. در این راستا از چارچوب نظری جریان‌های چندگانه‌کنندگان برای تحلیل این عوامل استفاده شده است. داده‌های پژوهش از مقالات، گزارش‌ها و مصاحبه‌های مسئولان که در رسانه‌ها منتشر شده، جمع‌آوری گردید و با روش کدگذاری کیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برآیند این تحلیل بر اساس سه جریان اصلی مؤثر بر دستور کار طبق نظریه‌کنندگان تنظیم شده است. نتایج بیانگر این است که در «جریان مسئله» رویدادهایی شامل افزایش تعداد کشورهای عضو گروه ویژه اقدام مالی، توصیه‌ها و هشدارهای این گروه به ایران، احتمال قرار گرفتن ایران در لیست سیاه از جمله عوامل مؤثر بر تغییر وضعیت دستور کار الحاق به این گروه هستند. افزون بر این، اقدامات تقابلی این گروه علیه ایران، کاهش سرمایه‌گذاری خارجی در ایران، افزایش هزینه و ریسک مبادلات بانکی و عضویت ایران در دو سازمان بریکس و شانگهای می‌توانند باعث تغییر دستور کار الحاق ایران به این گروه باشند. اقدامات دوباره ایران در زمینه رفع تحریم‌ها پس از خروج آمریکا از برجام، تصویب چند قانون از جمله قانون مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم که درباره آن‌ها تصمیم‌گیری شده می‌تواند باعث تسهیل تصمیم‌گیری درباره الحاق ایران به این گروه شود.

بر اساس «جریان سیاستی» تأکید موافقان الحاق بر پیامدهای مثبت الحاق از جمله پیشگیری از فساد و ارتقای شفافیت در حوزه اقتصادی، فواید تطابق با استانداردهای بین‌المللی، جلوگیری از خودتحریمی، هماهنگی در مبارزه با پول‌شویی که به مناسبت‌های مختلف و مرتبط با مشکلات سیاستی در حوزه‌های دیگر مطرح شده است می‌تواند باعث تقویت دستور کار الحاق به این گروه باشد. در مقابل مخالفان الحاق بر پیامدهای منفی مانند عدم تضمین درباره رفع تحریم‌ها، نفوذ اطلاعاتی و مالی کشورهای دیگر در ایران، خودتحریمی و هدفمند شدن تحریم‌ها از طریق الحاق از جمله عوامل محدودکننده تصویب الحاق به این گروه هستند.

یکی از عوامل تأثیرگذار بر دستور کار الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی، ارتباط الحاق با تحریم‌های بین‌المللی است. در این زمینه تحریم‌ها بخشی از جریان سیاسی مؤثر بر الحاق است و باعث شده استدلال‌هایی از طرف موافقان و مخالفان الحاق مطرح شود. موافقان الحاق معتقدند در کنار مذاکرات رفع تحریم باید فرایند الحاق به گروه ویژه اقدام مالی را نیز دنبال کرد؛ زیرا برخورداری از عواید اقتصادی رفع تحریم با محدودیت‌هایی به‌ویژه در حوزه مبادلات بانکی (بازگشت ارز به کشور) و سرمایه‌گذاری خارجی می‌شود. در طرف دیگر، مخالفان الحاق این استدلال را مطرح می‌کنند که با توجه به تداوم تحریم‌ها، الحاق به این گروه می‌تواند تأثیرات تحریم‌های را تشدید و به‌نوعی باعث هوشمندسازی تحریم‌ها شود. تلاش آمریکا برای ادغام هرچه بیشتر ایران در نظام مالی تحت سلطه خود جهت افزایش ضریب آسیب‌پذیری در جنگ اقتصادی به‌واسطه تشدید تحریم‌ها را نشان می‌دهد. از این دیدگاه، مسئله الحاق یک مسئله فرعی برای اقتصاد ایران قلمداد می‌شود و مسئله اصلی

تحریم‌های آمریکا است. استدلال‌های دو طرف در فرایند بررسی لوايح مرتبط مطرح شده و نوعی وضعیت صبر و انتظار درباره تصمیم‌گیری نهایی درباره الحاق را ایجاد کرده است. تلاقی دو مسئله سیاستی (رفع تحریم‌ها و الحاق به گروه ویژه اقدام مالی) پنجره سیاستی الحاق را منوط به تصمیم سیاستی دیگری (رفع تحریم‌ها) کرده که خود تحت تأثیر عوامل متعدد و کلان روندهای پیچیده‌ای است.

در قالب «جریان سیاسی» نیز دو دسته عوامل سیاسی داخلی مانند منازعه موافقان و مخالفان، انتخابات و تغییر دولت، افکار عمومی و عوامل خارجی شامل توصیه‌ها و هشدارهای سایر کشورها مطرح هستند. در بعد عوامل سیاسی داخلی منازعه دو دیدگاه موافق و مخالف بازتاب دارد. موافقان الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی در حوزه سیاست خارجی طرفدار گسترش تعامل در عرصه بین‌الملل هستند و مسائل اقتصادی را در صدر اولویت‌های سیاست خارجی قرار می‌دهند. مخالفان الحاق به گروه ویژه اقدام مالی نیز مسائل امنیتی را در اولویت سیاست‌گذاری خارجی ایران قرار می‌دهند. گرایش ملی با توجه به شرایط اقتصادی بیشتر به گشایش اقتصادی و در نتیجه الحاق به گروه ویژه اقدام مالی دارد اما بخشی از آن‌ها احتیاط در زمینه مسائل امنیتی را مورد توجه قرار می‌دهند.

انتخابات ریاست‌جمهوری تغییر دولت‌ها در سه مقطع ۱۳۹۲، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۳ با بحث الحاق و عدم الحاق به گروه ویژه اقدام مالی پیوند خورده است. با توجه به نظریه کینگدان، انتخابات یکی از پنجره فرصت‌های قابل پیش‌بینی در زمینه تغییر دستور کار یک مسئله سیاستی است. در سال ۱۳۹۲ و پس از آن تا انعقاد برجام، پنجره فرصت مناسبی برای تعیین تکلیف الحاق ایران به این گروه ایجاد شد اما با تشدید منازعه درباره پیامدهای مثبت و منفی الحاق باعث شده این گروه حامی الحاق اراده جدی برای پیگیری تصویب این دستور کار نداشته باشند و مقامات دولت روحانی در بیشتر موارد به ارائه هشدارهایی درباره عدم الحاق اکتفا کرده‌اند. از طرفی با توجه به اینکه عمده پیامدهای الحاق مربوط به وضعیت اقتصادی است و از این جهت برای افکار عمومی اهمیت دارد، مقامات اجرایی عدم الحاق را به مثابه عامل وضعیت نامناسب اقتصادی مطرح و بار مسئولیت آن را متوجه گروه‌های مخالف الحاق کرده‌اند. انتخابات مجلس یازدهم و متعاقب آن ریاست‌جمهوری سیزدهم منجر به روی کار آمدن جناح سیاسی شد که بر اساس اظهارات در گروه‌های مخالف الحاق قرار می‌گیرند و روند طی شده جهت تصویب در دولت روحانی و مجلس دهم تا حد زیادی متوقف شد. مخالفان الحاق تلاش می‌کنند ارتباط عدم الحاق با پیامدهای اقتصادی منفی را تضعیف کرده و پیامدهای منفی امنیتی آن را برجسته نمایند.

در این دو انتخابات، افکار عمومی با رصد این منازعه پیرامون الحاق و عدم الحاق، جهت‌گیری‌هایی را له یا علیه موافقان و مخالفان شکل می‌دادند. در این زمینه افکار عمومی مخالف الحاق در مناسبت‌های دیگر و در قالب شعار یا استفاده از پلاکارد مخالفت خود با الحاق را نشان می‌دادند اما موافقان به طور عمده در شبکه‌های اجتماعی یا در زمان انتخاب نظر خود را مطرح می‌کردند. انتخابات زودهنگام ریاست‌جمهوری چهاردهم نیز تا حدی عرصه منازعه دو رویکرد موافق و مخالف الحاق به گروه ویژه اقدام مالی بود. با پیروزی جناح اصلاح‌طلب و نامزدی که در گروه موافقان الحاق قرار می‌گیرد و در کنار آن جهت‌گیری سیاست خارجی را حل و فصل مسئله تحریم‌ها قرار داده و از کارگزاری بهره می‌گیرد که سابقه اقدامات قابل توجه برای الحاق به این گروه داشته‌اند می‌توان گفت پنجره فرصتی دیگر شکل گرفته که می‌تواند دستور کار الحاق ایران به این گروه را به یک تصمیم مشخص برساند. در مجموع و بر اساس سه جریان مورد بررسی در این پژوهش می‌توان گفت تعیین تکلیف الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی تحت تأثیر هر سه جریان ذکر شده است. ادامه قرار گرفتن در لیست سیاه و اقدامات تقابلی این گروه علیه ایران (جریان مسئله)، پیامدهای منفی عدم الحاق در زمینه شفافیت اقتصادی، سرمایه‌گذاری خارجی و تبادلات بانکی (جریان سیاستی) و پیروزی موافقان الحاق در انتخابات ریاست‌جمهوری در کنار اقبال افکار عمومی (جریان سیاسی) زمینه شکل‌گیری پنجره سیاستی اتخاذ تصمیم درباره الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی را فراهم کرده است.

منابع

آملی لاریجانی، صادق (۱۳۹۹). تمام موافقان، مخالفان و منتقدان اف‌ای‌تی‌اف در مجمع تشخیص را بشناسید. شرط پذیرفته می‌شود؟! (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۲ اسفند ۱۳۹۹ در <https://snn.ir/003qR3>

- احمدی، کوروش (۱۴۰۲). *اف‌ای‌تی‌اف و خسران مدام*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۸ اسفند ۱۴۰۲ در irdiplomacy.ir/fa/news/202476
- اسمیت، کوین بی؛ لریمر، کریستوفر دبلیو (۱۳۹۶). *درآمدی بر سیاست عمومی*. ترجمه بهزاد عطارزاده. چاپ اول. تهران: علمی و فرهنگی.
- اقتصادنیوز (۱۳۹۷). *اگر ایران اف‌ای‌تی‌اف را نپذیرد چه می‌شود؟ تبعات قرار گرفتن در لیست سیاه را بشناسید*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۵ اسفند ۱۳۹۷ در <https://www.eghtesadnews.com/fa/tiny/news-270088>
- اقتصادنیوز (۱۳۹۷). *پاسخ به ۱۸ سوال درباره رابطه ایران و اف‌ای‌تی‌اف*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۲۳ بهمن ۱۳۹۷ در <https://www.eghtesadnews.com/fa/tiny/news-267686>
- امیرعبدالهیان، حسین (۱۴۰۲). *امیرعبداللهیان: مطالباتمان از انگلیس بدون توافق نهایی برجام و پذیرش اف‌ای‌تی‌اف در اختیارمان قرار گرفت*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۸ مهر ۱۴۰۲ در fa.alalam.ir/news/6722308
- ای اچ تیسن، ویل؛ ای واکر، وارن (۱۳۹۵). *تحلیل خط‌مشی عمومی پیشرفت‌های جدید*. ترجمه حسن دانایی‌فرد و هانیه احمدی. چاپ اول. تهران: انتشارات صفار.
- بابانژاد، عزیز (۱۳۹۷). *تقبیح ایرانی‌ها از اف‌ای‌تی‌اف در خرم‌آباد*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۸ خرداد ۱۳۹۷ در <https://tn.ai/1744515>
- بابانژاد، عزیز (۱۳۹۷). *تقبیح و مخالفت با گروه ویژه اقدام مالی (اف‌ای‌تی‌اف) توسط راهپیمایان روز قدس در خرم‌آباد به تاریخ خرداد ۱۳۹۷*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۸ خرداد ۱۳۹۷ در tasnimnews/fa/media/1397/03/18/1744515
- باشگاه خبرنگاران جوان (۱۳۹۸). *هشدار آمریکا به ایران درباره تصویب لوایح اف‌ای‌تی‌اف*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۳۱ خرداد ۱۳۹۸ در <http://www.yjc.ir/00TGVs>
- باقری دولت‌آبادی، علی (۱۳۹۹). *سنجش و تحلیل میزان آگاهی سیاسی درباره گروه ویژه اقدام مالی*. رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی، ۱۲ (۱)، ۱۷۳-۲۰۱.
- بسیج جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل (۱۴۰۲). *نگاهی کلی به اف‌ای‌تی‌اف*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱ خرداد ۱۴۰۲ در basijmed.arums.ac.ir/fa/page/3932
- بعیدی نژاد، حمید (۱۳۹۷). *سفیر ایران در انگلیس خبر داد: تلاش ۴ کشور برای بازگرداندن ایران به لیست اف‌ای‌تی‌اف*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۱ مرداد ۱۳۹۷ در magiran.com/n3781609
- پایگاه خبری تحلیلی تابناک (۱۳۹۷). *اف‌ای‌تی‌اف (آنلاین)*، قابل دسترسی در ۱۷ تیر ۱۳۹۷ در tabnak.ir/fa/tags/88754/1
- پروانه گهر، سیما (۱۴۰۲). *ساریوی برجام خوب و برجام بد در دو دولت روحانی و ریسی درباره مسئله FATF تکرار می‌شود؟*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۷ مهر ۱۴۰۲ در etamadnewspaper.ir/fa/Main/Detail/207124
- پژوهان، جمشید (۱۳۹۸). *واکنش‌های ضد و نقیض به قرار گرفتن ایران در لیست سیاه FATF*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۴ اسفند ۱۳۹۸ در <https://irna.ir/xjxkTB>
- پمپتو، مایک (۱۳۹۸). *واکنش‌های ضد و نقیض به قرار گرفتن ایران در لیست سیاه FATF*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۴ اسفند ۱۳۹۸ در <https://irna.ir/xjxkTB>
- توکلی، احمد (۱۳۹۹). *تمام موافقان، مخالفان و منتقدان اف‌ای‌تی‌اف در مجمع تشخیص را بشناسید*. شرط پذیرفته می‌شود؟! (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۲ اسفند ۱۳۹۹ در <https://snn.ir/003qR3>
- جمالی حاجیانی، امیر؛ عبدالحی، اسماعیل؛ میرزایی، احمد (۱۴۰۲). *پول‌شویی مبتنی بر سوءاستفاده از نظام تجارت بین‌الملل با نگاهی به چالش‌های بنیادی نظام تجاری ایران*. *مطالعات بین‌المللی*، ۲۰ (۱)، ۲۵۷-۲۸۲.
- جمالی حاجیانی، امیر؛ عبدالحی، اسماعیل؛ میرزایی، احمد (۱۴۰۳). *استانداردهای اف‌ای‌تی‌اف در اتخاذ رویکرد ریسک‌محور ار-بی-ای در ساختار نظارتی - کنترلی ضد پول‌شویی و موضع تقنینی ایران*. *پژوهش‌های حقوقی*، ۲۳ (۵۸)، ۲۱۷-۲۵۲.
- جنتی، احمد (۱۳۹۷). *موافقان و مخالفان مربوط به لوایح اف‌ای‌تی‌اف*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۳ بهمن ۱۳۹۷ در <https://donya-e-eqtasad.com/fa/tiny/news-3492982>

- جنتی، احمد (۱۳۹۹). تمام موافقان، مخالفان و ممتنعان اف‌ای‌تی‌اف در مجمع تشخیص را بشناسید. شرط پذیرفته می‌شود؟! (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۲ اسفند ۱۳۹۹ در <https://snn.ir/003qR3>.
- جهانگیری، اسحاق (۱۳۹۸). *اظهارات جنجالی اسحاق جهانگیری درباره اف‌ای‌تی‌اف*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۴ آبان ۱۳۹۸ در <https://rasekhoon.net/media/show/1470978>.
- حداد عادل، غلامعلی (۱۳۹۹). تمام موافقان، مخالفان و ممتنعان اف‌ای‌تی‌اف در مجمع تشخیص را بشناسید. شرط پذیرفته می‌شود؟! (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۲ اسفند ۱۳۹۹ در <https://snn.ir/003qR3>.
- حسینی احمدفداله، سید محمد؛ جعفرقلی‌خانی، ابوالفضل؛ بلوردی، طیب (۱۳۹۹). ابعاد حقوقی پیوستن ایران به گروه ویژه اقدام مالی (اف‌ای‌تی‌اف). *مطالعات بین‌المللی پلیس*، ۱۱ (۴۲)، ۵۰-۷۸.
- حسینی، رحیم (۱۴۰۲). *روزنامه جمهوری اسلامی: خوشحالیم که اشتباهتان را درباره اف‌ای‌تی‌اف قبول کردید، اما هزینه این ۱۰ سال لجابت را هم بپردازید*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۲۲ آذر ۱۴۰۲ در jomhourieslami.net/?newsid=201016.
- حسینی، سید شمس‌الدین (۱۴۰۰). یک نهاد کاملاً امنیتی است، نه اقتصادی/ موافقان اف‌ای‌تی‌اف و پالرمو تعهد بدهند. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۸ اردیبهشت ۱۴۰۰ در <http://fna.ir/17iif>.
- خاندوزی، احسان (۱۴۰۰). تعیین تکلیف اف‌ای‌تی‌اف در دولت رئیسی. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۶ اسفند ۱۴۰۰ در <http://www.aftabeyazd.ir/?newsid=208399>.
- خبرگزاری ایرنا (۱۳۹۸). *واکوی مواضع موافقان و مخالفان اف‌ای‌تی‌اف*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۸ دی ۱۳۹۸ در www.irna.ir/news/83611975.
- خبرگزاری موج (۱۳۹۹). *نظرات متفاوت در ارتباط با اف‌ای‌تی‌اف در گذر زمان*. (آنلاین)، قابل دسترسی در بهمن ۱۳۹۹ در <https://www.mojnews.com/n/1Ko3>.
- دژپسند، فرهاد (۱۳۹۸). *فرهاد دژپسند: اف‌ای‌تی‌اف فقط برای ایران نیست*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۶ بهمن ۱۳۹۸ در <https://www.eghtesadnews.com/fa/tiny/news-322770>.
- رنجبر، هادی؛ حق‌دوست، علی‌اکبر؛ صلصالی، مهوش؛ خوشدل، علیرضا؛ سلیمانی، محمدعلی؛ بهرامی، نسیم (۱۳۹۱). نمونه‌گیری در پژوهش‌های کیفی: راهنمایی برای شروع. *مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی ایران*، ۱۰ (۳)، ۲۳۸-۲۵۰.
- روحانی، حسن (۱۳۹۴). *کاسبان تحریم چه کسانی بودند؟*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۲ مرداد ۱۳۹۴ در fararu.com/fa/news/242178.
- روحانی، حسن (۱۳۹۹). تمام موافقان، مخالفان و ممتنعان اف‌ای‌تی‌اف در مجمع تشخیص را بشناسید. شرط پذیرفته می‌شود؟! (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۲ اسفند ۱۳۹۹ در <https://snn.ir/003qR3>.
- رئیس‌زاده، محمد (۱۴۰۳). *اف‌ای‌تی‌اف به ادامه تجارت با عراق کمک می‌کند*. (آنلاین)، در دسترس در ۲۴ ژوئیه ۲۰۲۴ در sedayebourse.ir/x6gg4.
- رئیس‌ی، سید ابراهیم (۱۴۰۰). *سرنوشت لوایح اف‌ای‌تی‌اف در دستان رئیسی*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۷ تیر ۱۴۰۰ در <http://www.ensafnews.com/301326>.
- رئیس‌ی، سید ابراهیم (۱۴۰۲). *تصویب و اعطای عضویت اصلی جمهوری اسلامی ایران در سازمان همکاری‌های شانگهای*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۳ خرداد ۱۴۰۲ در www.president.ir/fa/145193.
- رئیس‌ی، سید ابراهیم (۱۴۰۲). *جمهوری اسلامی ایران به عضویت اصلی بریکس درآمد*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۲ شهریور ۱۴۰۲ در www.president.ir/fa/146254.
- زارع قاجاری، فردوس؛ قائم‌مقامی، علی؛ ارجمندنژاد، عبدالمهدی (۱۳۹۲). *استانداردهای بین‌المللی مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم (توصیه‌های چهل‌گانه گروه ویژه اقدام مالی اف‌ای‌تی‌اف)*. چاپ دوم. تهران: انتشارات تاش.
- زنگنه، صباح (۱۴۰۲). *گمانه‌زنی‌هایی بر پایان تحریم‌ها*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۲۱ دی ۱۴۰۲ در www.pishkhan.com/news/312803.

- ساباتیه، پل (۱۳۹۶). *نظریه‌های فرایند خط‌مشی عمومی*. ترجمه حسن دانایی‌فرد. چاپ دوم. تهران: صفار.
- سجادی، سید علیرضا؛ سرآبادانی تفرشی، حسین (۱۳۹۷). تبیین تغییر خط‌مشی آموزشی با بهره‌گیری از نظریه جریان‌ات چندگان؛ مطالعه موردی قانون تأسیس و اداره مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیر دولتی. *دوفصلنامه اندیشه مدیریت راهبردی*، ۱۲ (۲)، ۱۵۸-۱۷۱.
- سلیمی، حسین (۱۴۰۰). *آقای محسن رضایی چرا اف‌ای‌تی‌اف را نپذیرفتید؟*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۱ خرداد ۱۴۰۰ در khabaronline.ir/xgWsV.
- سماواتی پیروز، امیر؛ نجفی، سینا (۱۳۹۷). پیشنهادهای گروه ویژه اقدام مالی و جایگاه نهاد مذکور در مبارزه بین‌المللی با جرایم اقتصاد. *تحقیقات حقوقی بین‌المللی*، ۱۱ (۴۱)، ۳۰-۱.
- سمعی اصفهانی، علیرضا؛ خدابخشی، هومان (۱۳۹۸). مجلس نهم و دهم و دیپلماسی هسته‌ای ایران؛ با تأکید بر برجام. *پژوهش‌های راهبردی سیاست*، ۹ (۳۴)، ۱۷۵-۲۰۷.
- سیف، سارینا (۱۴۰۳). *مشکل منتقدان اف‌ای‌تی‌اف افزایش شفافیت است/ پروپاگاندا سازی کاسبان تحریم علیه اف‌ای‌تی‌اف*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۴ مهر ۱۴۰۳ در vista.ir/n/tejaratnews-oacwg.
- شاکری، مجید (۱۴۰۲). *حذف ایران از توصیه ۷ ربطی به پرونده معروف اف‌ای‌تی‌اف ندارد*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۲ بهمن ۱۴۰۲ در fa/news/702369.
- شریعت‌مداری، محمد (۱۴۰۰). *انتقاد شریعت‌مداری از تصویب نشدن لوایح مرتبط با اف‌ای‌تی‌اف*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۷ فروردین ۱۴۰۰ در <https://irna.ir/xjDrHm>.
- شریعتی، مالک (۱۴۰۲). *دیپلماسی انرژی در دولت سیزدهم بدون برجام و اف‌ای‌تی‌اف فعال شد*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۹ تیر ۱۴۰۲ در www.shana.ir/news/475445.
- شهریاری، حسینعلی (۱۳۹۷). *نظر ۲۴ نماینده مجلس درباره ماهیت لایحه اف‌ای‌تی‌اف؛ «تکرار» اشتباه برجام/ به دنبال سیطره اطلاعاتی بر ایران*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۲۷ خرداد ۱۳۹۷ در tasnimnews.com/fa/news/1397/03/27/ 1748978.
- طباطبایی، امیر؛ حسنی، پرخیده؛ مرتضوی، حامد؛ طباطبایی چهر، محبوبه (۱۳۹۲). *راهبردهایی برای ارتقای علمی در تحقیقات کیفی*. *مجله دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی*، ۵ (۳)، ۶۳۷-۶۷۰.
- طیبیان، محمد (۱۴۰۰). *ضرورت رفع تحریم و پیوستن به اف‌ای‌تی‌اف*. *روزنامه تجارت*، ۸ (۲۱۶۱).
- طیبی ابوالحسنی، سید امیر حسین (۱۳۹۸). *درآمدی بر روش تحقیق: رویه‌های استاندارد تحلیل داده‌های کیفی*. *سیاست‌نامه علم و فناوری*، ۹ (۲)، ۶۷-۹۵.
- عالی‌پور، حسن (۱۳۹۵). *اهمیت روابط با گروه ویژه اقدام مالی در پس‌برجام*. *فصلنامه مطالعات راهبردی*، ۱۹ (۱)، ۱۶۳-۱۶۶.
- عباسی، طیب؛ دانایی‌فرد، حسن (۱۳۹۳). *چارچوب ائتلاف مدافع و تبیین تغییر خط‌مشی: تغییر قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری*. *فصلنامه سیاست علم و فناوری*، ۷ (۳)، ۱۷-۱.
- عباسی، طیب؛ دانایی‌فرد، حسن؛ آذر، عادل؛ علوانی، مهدی (۱۳۸۹). *تبیین تغییر خط‌مشی با استفاده از نظریه جریان‌های چندگان*. *کینگدون: مطالعه موردی تغییر قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری*. *فصلنامه سیاست علم و فناوری*، ۳ (۱)، ۸۱-۸۹.
- علوی، سید یحیی؛ جودکی، محسن (۱۴۰۰). *واکاوی نقش گروه ویژه اقدام مالی اف‌ای‌تی‌اف در کارآمدسازی تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا (مورد مطالعه: ایران)*. *آقای امنیت*، ۱۴ (۵۰)، ۹۵-۱۲۵.
- فارسینانی، محمودرضا؛ رضایی، هیلدا؛ باقرزاده، احد؛ نوراللهی، مصطفی (۱۳۹۹). *رویکرد متقابل ایران و گروه ویژه اقدام مالی از منظر اسناد بین‌المللی*. *پژوهش‌نامه ایرانی سیاست بین‌الملل*، ۹ (۱)، ۱۹۳-۲۱۸.
- فلاح‌پیشه، حشمت‌الله (۱۳۹۸). *واکنش «فلاح‌پیشه» به قرار دادن ایران در لیست سیاه اف‌ای‌تی‌اف*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۲ اسفند ۱۳۹۸ در isna.ir/xdFmps.
- فیروزآبادی، حسن (۱۳۹۷). *همه موافقان و مخالفان اف‌ای‌تی‌اف در مجمع تشخیص*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۳ بهمن ۱۳۹۷ در isna.ir/xd4nBr.

- قاسمی، سیامک (۱۳۹۷). *ماجرای اف‌ای‌تی‌اف چیست؟ اف‌ای‌تی‌اف به زبان ساده*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۹ شهریور ۱۳۹۷ در khabaronline.ir/x8QJq.
- قریبی، حسین؛ کیوان حسینی، سید اصغر؛ طباطبایی، سید محمد (۱۴۰۰). سازوکارهای جهانی با منطق ژئوپولیتیکی مقابله با تأمین مالی تروریسم و جایگاه جمهوری اسلامی ایران. *جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)*، ۱۲ (۴۶)، ۷۵۶-۷۳۳.
- کرم زاده، سیامک؛ فیض، زهرا (۱۳۹۸). *قاعده ی نفی سبیل و الحاق ایران به کنوانسیون بین‌المللی مقابله با تأمین مالی تروریسم*. پژوهش تطبیقی حقوق اسلام و غرب، ۲۶ (۲)، ۸۷-۱۱۸.
- کشتکار، مریم (۱۳۹۰). مدیریت کل مقررات، مجوزها و مبارزه با پولشویی (اداره مبارزه با پولشویی). بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ۱-۴۱.
- کمالی، یحیی (۱۴۰۲). *ارزیابی و کاربرد نظریه‌های سیاست‌گذاری عمومی*. چاپ اول. کرمان: دانشگاه شهید باهنر کرمان.
- کمالی، یحیی؛ علی‌فرسنگی، فرناز (۱۴۰۲). تحلیل یک مباحثه در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران (دلایل موافقان و مخالفان الحاق به گروه ویژه اقدام مالی). *دومین همایش ملی سیاست خارجی ایران*، ۱۳۹-۱۲۵.
- محمدی، سید احمد؛ شاملو، باقر (۱۴۰۲). صلاحیت قضایی رسیدگی به جرایم تأمین مالی تروریسم. *پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی*، ۱۱ (۲۱)، ۳۲-۷.
- مرکز پژوهش‌های مجلس (۱۳۸۶). *قانون مبارزه با پول‌شویی*. ۸ (۳)، ۱-۷.
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۵). *اعلام وصول طرح/ لایحه یک شوری و دو شوری*. ۱۰ (۲)، ۱-۲۹.
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۷). *پیشنهادها (نماینده)*. ۱۰ (۳)، ۱-۲.
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۷). *گزارش یک شوری*. ۱۰ (۳)، ۱-۴.
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۷). *مصوبه مجلس شورای اسلامی (عدم اعمال نظر شورای نگهبان و ارجاع به مجمع تشخیص مصلحت نظام)*. ۱۰ (۸)، ۱-۴۰.
- مشکات، سید مصطفی (۱۳۹۹). راهبرد گروه اقدام مالی اف‌ای‌تی‌اف در قبال پولشویی در فوتبال. *حقوق کیفری*، ۹ (۳۳)، ۴۷-۷۹.
- مصلحی، حیدر (۱۳۹۵). *عمل به اف‌ای‌تی‌اف ذلت کشور را در پی دارد/ هاشمی رفسنجانی را فریب می‌دهند*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۱ مهر ۱۳۹۵ در <http://rajanews.com/node/256593>.
- مظاهری، محمدمهدی (۱۴۰۲). *اف‌ای‌تی‌اف و لیستی که همچنان برای ایران سیاه است*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۸ اسفند ۱۴۰۲ در ipis.ir/portal/subjectview/74054.
- مظاهری، محمدمهدی (۱۴۰۲). *ایران همچنان در بند لیست سیاه اف‌ای‌تی‌اف*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۹ اسفند ۱۴۰۲ در irdiplomacy.ir/fa/news/2024780.
- مقدم، حسام (۱۳۹۷). *چند نکته ضروری درباره اف‌ای‌تی‌اف*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۲۲ مهر ۱۳۹۷ در isna.ir/xd3PkM.
- ملاکریمی، امید؛ جلالی، محمود؛ رئیسی، لیلا (۱۳۹۶). تحلیل حقوقی قطع‌نامه ۲۳۳۱ شورای امنیت و بررسی رابطه آن با برجام. *مطالعات حقوق عمومی*، ۴۷ (۴)، ۹۹۵-۱۰۲۱.
- ملک‌دار، محمد (۱۴۰۰). *اف‌ای‌تی‌اف یک معاهده استعماری است یا تنظیم‌گر استانداردهای جهان‌شمول؟*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۸ فروردین ۱۴۰۰ در <https://irna.ir/xjDsdq>.
- موسوی، سید هادی (۱۴۰۲). *دست‌آورد تازه برجام را به نام «دولت انقلابی» سند زدند*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱ بهمن ۱۴۰۲ در ensafnews.com/485297.
- میرزایی، فاطمه؛ بخشایشی، احمد؛ امینی، علی‌اکبر؛ درویش‌پور، حجت‌الله (۱۴۰۰). واکاوی فرایند تصمیم‌سازی در الحاق ایران به گروه ویژه اقدام مالی از منظر ساختار- کارگزار. *فصلنامه علمی مطالعات روابط بین‌الملل*، ۴ (۵۶)، ۱۹۱-۱۶۳.
- نصیری احمدآبادی، میثم (۱۳۹۸). *رییس مرکز اطلاعات مالی وزارت اقتصاد منصوب شد*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۱۹ فروردین ۱۳۹۸ در <https://irna.ir/xjsN2V>.
- وب‌سایت الف (۱۳۹۷). *نبویان: طبق اف‌ای‌تی‌اف در صورت درخواست باید سردار سلیمانی را تحویل آمریکا دهیم/ امنیت ما را نابود خواهد کرد*. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۸ مهر ۱۳۹۷ در alef.ir/news/3970708035.

- وبسایت خبرآنلاین (۱۳۹۹). معماری سرنوشت لویج اف‌ای‌تی‌اف بعد از دستور رهبر انقلاب. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۲۵ آذر ۱۳۹۹ در khabaronline.ir/xgtzP
- یوسفی، محمدقلی (۱۳۹۸). واکنش‌های ضد و نقیض به قرار گرفتن ایران در لیست سیاه FATF. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۴ اسفند ۱۳۹۸ در <https://irna.ir/xjxkTB>
- یوسفی، محمدقلی (۱۴۰۲). سرنوشت دولت اف‌ای‌تی‌اف در دولت رئیسی چه می‌شود؟. (آنلاین)، قابل دسترسی در ۲۰ دی ۱۴۰۲ در fararu.com/fa/news/698739

References

- Abbasi, T., anaeifard, H., Azar, A., Alvani, S. (2010). Explaining Policy Change Using Kingdon's Multiple Currents Theory: A Case Study of Changing the Law of Objectives, Duties and Organization of the Ministry of Science, Research and Technology. *Journal of Science and Technology Policy*, 3(1), 81-89 (In Persian).
- Abbasi, T., & Danaeifard, H. (2014). The Framework of the Coalition Advocate and the Explanation of Policy Change: Changing the Law on the Objectives, Duties and Organizations of the Ministry of Science, Research and Technology". *Journal of Science and Technology Policy*, 7(3), 1-17 (In Persian).
- Ahmadi, K. (2024). FATF and Constant Losses. (Online), Available at 28 February 2024 at irdiplomacy.ir/fa/news/202476 (In Persian).
- Alavi, S., & Jodaki, M. (2021). Analyzing the Role of the Financial Action Task Force (FATF) in the Effectiveness of Unilateral US Sanctions (Case Study: Iran). *Security Horizons*, 14(50), 95-125 (In Persian).
- Alipour, H. (2016). The Importance of Relations with the Financial Action Task Force (FATF) in the Post-JCPOA. *Journal of Strategic Studies*, 19(1), 163-166 (In Persian).
- Aloosh, M., Salavati, A., Aloosh, A. (2019). Economic sanctions threaten population health: the case of iran. *Public health*, 169, 10-13.
- Amir-Abdollahian, H. (2023). Amir-Abdollahian: Our demands from the UK were made available to us without the final agreement of the JCPOA and the acceptance of the FATF. (Online), Available at 10 October 2023 at fa.alalam.ir/news/6722308 (In Persian).
- Amoli Larijani, S. (2021). Know all the supporters, opponents, and abstentions of the FATF in the Discernment Assembly. Will the condition be accepted?!. (Online), Available at 02 March 2021 at <https://snn.ir/003qR3> (In Persian).
- Babanejad, A. (2018). Condemnation and Opposition to the Financial Action Task Force (FATF) by Quds Day Demonstrators in Khorramabad on June 2018. (Online), Available at 08 June 2018 at tasnimnews/en/media/1397/06/18/1744515 (In Persian).
- Babanejad, A. (2018). Iranians' Condemnation of the FATF in Khorramabad. (Online), Available at 08 June 2018 at <https://tn.ai/1744515> (In Persian).
- Baedinejad, H. (2018). Iran's Ambassador to the United Kingdom Announced: 4 Countries' Efforts to Return Iran to the FATF List. (Online), Available at 02 August 2018 at magiran.com/n3781609 (In Persian).
- Bagheri Dowlatabadi, A. (2020). Measuring and Analyzing Political Awareness about the Financial Action Task Force. *Political and International Approaches*, 12(1), 173-201 (In Persian).
- Brewer, J. (2018). Mitigating the Risk of Financing of Proliferation. Center for a New American Security, Energy, *Economics & Security*, January 2018, 13-16.
- Dejpasand, F. (2019). Farhad Dejpasand: The FATF is not just for Iran. (Online), Available at 26 January 2020 at <https://www.eghtesadnews.com/fa/tiny/news-322770> (In Persian).
- Durner, T., Cotter, D. (2018). Combating Money Laundering and Terrorism Financing. *Global Center on Cooperative Security*, 2018, 2-8.
- Eghtesad news. (2019). What If Iran Refuses to Accept the FATF? / Know the Consequences of Being Blacklisted. (Online), Available at 24 February 2019 at <https://www.eghtesadnews.com/fa/tiny/news-270088> (In Persian).
- Eghtesadnews. (2019). Answers to 18 Questions about Iran-FATF Relationship. (Online), Available

- at 12 February 2019 at <https://www.eghtesadnews.com/fa/tiny/news-267686> (In Persian).
- Falahatpisheh, H. (2019). Falahatpisheh's Reaction to Iran's Inclusion in the FATF Blacklist. (Online), Available at 22 February 2020 at isna.ir/xdFmps (In Persian).
- Farsiani, M., Rezaei, H., Bagherzadeh, A., Noorollahi, M. (2020). The Reciprocal Approach of Iran and the Financial Action Group from the Perspective of International Documents. *Iranian Journal of International Politics*, 9(1), 193-218 (In Persian).
- FATF. (2024). Countries. Paris, 23 February 2024, Available at: <http://www.fatfgafi.org/home, members and Countries>.
- FATF. (2016). Public Statement. Available at: <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/publicstatement-june-2016.html>.
- FATF. (2018). Public Statement. Available at: <http://www.fatfgafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/public-statement-june-2018.html>.
- FATF. (2020). Public Statement. Available at: <http://www.fatfgafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/call-for-action-february-2020.html>.
- FATF. (2024). High-risk and other monitored jurisdictions. Paris, 23 February 2024, Available at: <http://www.fatfgafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/call-for-action-february-2020.html>.
- Firouzabadi, H. (2018). All Supporters and Opponents of the FATF in the Discernment Assembly. (Online), Available at 02 February 2019 at isna.ir/xd4nBr (In Persian).
- Gharibi, H., Keyvan Hosseini, S., Tabatabaei, S. (2021). Global Mechanisms with the Geopolitical Logic of Countering the Financing of Terrorism and the Position of the Islamic Republic of Iran. *Geography (Regional Planning)*, No. 2, 733-756 (In Persian).
- Ghasemi, S. (2018). What is the FATF Story? FATF in Plain Language. (Online), Available at 10 September 2018 at khabaronline.ir/x8QJq (In Persian).
- Haddad-Adel, G. (2020). Know all the supporters, opponents, and abstentions of the FATF in the Discernment Assembly. Will the condition be accepted?!. (Online), Available at 02 March 2021 at <https://snn.ir/003qR3> (In Persian).
- Heywood, M., & Ebrard, J. (2017). International standards: Tainted Treasures. *Money Laundering Risks in Luxury Markets*, Transparency International.
- Hosseini Ahmad Fadaleh, S., Jafargholikhani, A., Bouvardi, T. (2020). Legal Dimensions of Iran's Accession to the Financial Action Task Force (FATF). *International Police Studies*, 11(42), 50-78 (In Persian).
- Hosseini, R. (2023). Jomhuri Eslami Newspaper: We are glad that you accepted your mistake about the FATF, but you must also pay the price for these 10 years of stubbornness. (online), Available at 13 December 2023 at jomhoursalami.net/?newsid=201016 (In Persian).
- Hosseini, S. (2021). It is a purely security institution, not an economic one/ FATF and Palermo proponents should make a commitment. (Online), Available at 28 April 2021 at <http://fna.ir/17iif> (In Persian).
- INSTEX. (2019). Europe sets up transactions channel with Iran. Deutsche Welle, 31 January 2019.
- International Crisis Group. (2022). The Iran Nuclear Deal at Six: Now or Never. *Crisis Group Middle East Report No 230*:1-58.
- Jahangiri, I. (2019). Eshaq Jahangiri's Controversial Statements on the FATF. (Online), Available at 26 October 2019 at <https://rasekhoon.net/media/show/1470978> (In Persian).
- Jamalihajiani, A., Abdollahi, E., Mirzaei, A. (2023). FATF Standards in Adopting a Risk-Based Approach to RBI in the Anti-Money Laundering Regulatory-Control Structure and Iran's Legislative Position. *Legal Research Journal*, 23(58), 217-252 (In Persian).
- Jamalihajiani, A., Abdollahi, E., Mirzaei, A. (2023). Money Laundering Based on Abuse of the International Trade System with a Look at the Fundamental Challenges of Iran's Commercial System. *International Studies*, 20(1), 257-282 (In Persian).
- Jannati, A. (2018). Pros and Cons of the FATF Bills. (Online), Available at 02 February 2019 at <https://donya-e-eqtasad.com/fa/tiny/news-3492982> (In Persian).
- Jannati, A. (2020). Know all the supporters, opponents, and abstentions of the FATF in the Discernment Assembly. Will the condition be accepted?!. (Online), Available at 02 March

- 2021 at <https://snn.ir/003qR3> (In Persian).
- Jojarth, C. (2013). Money Laundering: Motives, Methods, Impact, and Countermeasures. Transnational Organized Crime. Analyses of a Global Challenge to Democracy. Book Editor(s): Heinrich-Böll-Stiftung and Regine Schönenberg, ranscript Verlag, 16-33.
- Jojarth, C. (2013). Money Laundering: Motives, Methods, Impact, and Countermeasures. *Transnational Organized Crime*, 19-30.
- Kamali, Y. (2023). *Evaluation and Application of Public Policy Theories*. Kerman: Shahid Bahonar University of Kerman (In Persian).
- Kamali, Y., & Ali Farsangi, F. (2023). An Analysis of a Debate in the Foreign Policy of the Islamic Republic of Iran (Reasons for and Against Accession to the Financial Action Task Force). *2nd National Conference on Foreign Policy of Iran*, 125-139 (In Persian).
- Karamzadeh, S., & Feiz, Z. (2019). The Rule of Negation of the Mustache and Iran's Accession to the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism. *Comparative Research on Islamic and Western Law*, 6(2), 87-118 (In Persian).
- Keshtkar, M. (2011). General Management of Regulations, Licenses and Anti-Money Laundering (Anti-Money Laundering Department). *Central Bank of the Islamic Republic of Iran*, 1-41 (In Persian).
- Khabar Online. (2020). The Dilemma of the Fate of the FATF Bills after the Order of the Leader of the Revolution. (Online), Available at 15 December 2020 at khabaronline.ir/xgtzP (In Persian).
- Khandouzi, E. (2022). Assignment of the FATF in the Raisi Government. (Online), Available at 07 March 2022 at <http://www.aftabeyazd.ir/?newsid=208399> (In Persian).
- Levi, M., & Reuter, P. (2006). Money laundering. *Crime and Justice*, 34: 289-375.
- Malekdar, M. (2021). Is the FATF a Colonial Treaty or a Regulator of Universal Standards?. (Online), Available at 07 April 2021 at <https://irna.ir/xjDsdq> (In Persian).
- Mazaheri, M. (2023). Iran remains on the FATF blacklist. (online) Available at 29 February 2024 at irdiplomacy.ir/fa/news/2024780 (In Persian).
- Mazaheri, M. (2023). The FATF and the list that is still black for Iran. (Online), Available at 28 February 2024 at ipis.ir/portal/subjectview/74054 (In Persian).
- Meshkat, S. (2020). FATF's Financial Action Task Force Strategy on Money Laundering in Football. *Criminal Law*, 9(33), 47-79 (In Persian).
- Mirzaei, F., Bakhshaeshi, A., Amini, A., Darvishpou, H. (2021). An Analysis of the Decision-Making Process in Iran's Accession to the Financial Action Task Force from the Perspective of Structure-Broker. *Journal of International Relations Studies*, 4(56), 163-191 (In Persian).
- Mobilization of the medical community of Ardabil University of Medical Sciences. (2023). An Overview of the FATF. (Online), Available at 22 May 2023 at basijmed.arums.ac.ir/fa/page/3932 (In Persian).
- Moghaddam, H. (2018). Some Essential Points About the FATF. (Online), Available at 14 October 2018 at isna.ir/xd3PkM (In Persian).
- Mohammadi, S. (2023). Jurisdiction to Investigate Terrorist Financing Crimes. *Journal of Criminal Law and Criminology Research*, 11(21), 7-32 (In Persian).
- Moj News Agency. (2020). Different Opinions on the FATF Over Time. (Online), Available at February 2021 at <https://www.mojnews.com/n/1Ko3> (In Persian).
- Molla Imeny, V., Norton, S., Moradi, M., Salehi, M. (2021). The anti-money laundering expectations gap in Iran: auditor and judiciary perspectives. *Journal of Money Laundering Control ahead-of-print(ahead-of-print)*, 1-15.
- Mollakarimi, O., Jalali, M., Raisi, L. (2017). Legal Analysis of Security Council Resolution 2231 and its Relationship with the JCPOA. *Public Law Studies*, 47(4), 995-1021 (In Persian).
- Moslehi, H. (2016). Acting on the FATF will bring humiliation to the country/Hashemi deceives Rafsanjani. (Online), Available at 02 October 2016 at <http://rajanews.com/node/256593> (In Persian).
- Mousavi, S. (2024). They documented the new achievement of the JCPOA in the name of the 'revolutionary government'!. (Online), Available at 21 January 2024 at

- ensafnews.com/485297 (In Persian).
- Nabizada, Z., & Delibaş, A. (2020). İran-FATF İlişkileri ve Son Gelişmeler. İran Arastirmalari Merkezi, *Center for Iranian Studies*, Ankara, May2020, 5-15.
- Nasiri Ahmadabadi, M. (2019). "The Head of the Financial Information Center of the Ministry of Economy Has Been Appointed. (Online), Available at 08 April 2019 at <https://irna.ir/xjsN2V> (In Persian).
- Pajouhan, J. (2020). Contradictory Reactions to Iran's Inclusion in the FATF Blacklist. (Online), Available at 23 February 2020 at <https://irna.ir/xjxkTB> (In Persian).
- Parvaneh Gohar, S. (2023). The scenario of a good JCPOA and a bad JCPOA will be repeated in the Rouhani and Raisi administrations on the FATF issue?. (Online), Available at 09 October 2023 at etamadnewspaper.ir/fa/Main/Detail/207124 (In Persian).
- Phezo Dizolele, M. (2024). Angola: The Long Road Traveled and the Way Forward. Washington, D.C :*Center for Strategic and International Studies* (CSIS).
- Pompeo, M. (2020). Contradictory Reactions to Iran's Inclusion in the FATF Blacklist. (Online), Available at 23 February 2020 at <https://irna.ir/xjxkTB> (In Persian).
- Qorashi, Y., Tavana, M., Mohseni, H. (2022). Policy success or policy failure? Narrative analysis of the Islamic parliament of Iran's debates on the FATF recommendations bill. *British Journal of Middle Eastern Studies*, 51(1):1-21.
- Rahmdel, M. (2018). FATF and money laundering in Iran. *Journal of Money Laundering Control*, 21(3):22-37.
- Raisi, S. (2021). The Fate of the FATF Bills in the Hands of Raisi. (Online), Available at 08 July 2021 at <http://www.ensafnews.com/301326> (In Persian).
- Raisi, S. (2023). Ratification and Granting of the Main Membership of the Islamic Republic of Iran in the Shanghai Cooperation Organization. (Online), Available at 03 June 2023 at www.president.ir/fa/145193 (In Persian).
- Raisi, S. (2023). The Islamic Republic of Iran Became the Main Member of BRICS. (Online), Available at 24 August 2023 at www.president.ir/fa/146254 (In Persian).
- Raisizadeh, M. (2024). FATF Helps Continue Trade with Iraq. (Online), Available at 24 July 2024 at sedayebourse.ir/x6gg4 (In Persian).
- Ranjbar, H., Haghdoost, A., Salsali, M., Khoshdel, A., Soleimani, M., Bahrami, N. (2012). Sampling in Qualitative Research: A Guide to Getting Started. *Journal of Army University of Medical Sciences of the Islamic Republic of Iran*, 10(3), 238-250 (In Persian).
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (2006). Anti-Money Laundering Law. 8(3), 1-7 (In Persian).
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (2016). Announcing the receipt of the bill of one council and two councils. 10(2), 1-29 (In Persian).
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (2018). (Non-Application of the Opinion of the Guardian Council and Referral to the Expediency Council). 10(8), 1-40 (In Persian).
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (2018). Report of a Council. 10(3), 1-4 (In Persian).
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (2018). Suggestions (Representative). 10(3), 1-2 (In Persian).
- Rouhani, H. (2015). Who were the businessmen of the sanctions?. (Online), Available at 03 August 2015 at fararu.com/fa/news/242178 (In Persian).
- Rouhani, H. (2020). Know all the supporters, opponents, and abstentions of the FATF in the Discernment Assembly. Will the condition be accepted?!. (Online), Available at 02 March 2021 at <https://snn.ir/003qR3> (In Persian).
- Sabatieh, P. (2017). *Public Policy Process Theories*. Translated by Hassan Danaeifard, Tehran: Saffar (In Persian).
- Sajjadiyeh, S., & Sarabadani Tafreshi, H. (2018). Explaining the Change in Educational Policy Using the Theory of Multiple Currents: A Case Study of the Law on the Establishment and Administration of Non-Governmental Schools and Educational Centers. *Journal of Strategic Management Thought*, 12(2), 158-171 (In Persian).

- Salimi, H. (2021). Mr. Mohsen Rezaei, why did you not accept the FATF?. (Online), Available at 11 June 2021 at khabaronline.ir/xgWsV (In Persian).
- Samavati Pirouz, A., & Najafi, S. (2018). The Recommendations of the Financial Action Task Force and the Position of the Financial Action Task Force in the International Fight against Economic Crimes. *International Legal Research*, 11 (41), 1-30 (In Persian).
- Samiei Esfahani, A., & Khodabakhshi, H. (2018). The Ninth and Tenth Majlis and Iran's Nuclear Diplomacy with an Emphasis on the JCPOA. *Political Strategic Studies*, 9(34), 175-207 (In Persian).
- Seif, S. (2024). The Problem of FATF Critics is Increasing Transparency/Propaganda of Sanction Businessmen Against the FATF. (Online), Available at 26 September 2024 at vista.ir/n/tejaratnews-oacwg (In Persian).
- Shahriari, H. (2018). The Opinion of 24 Members of Parliament on the Nature of the FATF Bill: The 'Repeat' of the JCPOA's Mistake / Following Intelligence Domination on Iran. (Online), Available at 17 June 2018 at tasnimnews.com/fa/news/1397/03/27/1748978 (In Persian).
- Shakeri, M. (2024). Iran's removal from Recommendation 7 has nothing to do with the famous FATF case!. (Online), Available at 22 January 2024 at en/news/702369 (In Persian).
- Shariati, M. (2023). Energy Diplomacy Activated in the Thirteenth Government without the JCPOA and FATF. (Online), Available at 10 July 2023 at www.shana.ir/news/475445 (In Persian).
- Shariatmadari, M. (2021). Shariatmadari's Criticism of the Non-Passage of FATF-Related Bills. (Online), Available at 06 April 2021 at <https://irna.ir/xjDrHm> (In Persian).
- Site Alef. (2018). Nabavian: According to the FATF, we must extradite General Soleimani to the United States if requested/ He will destroy our security. (online), Available at 30 September 2018 at alef.ir/news/3970708035 (In Persian).
- Smith, K., & Larimer, C. (2017). *An Introduction to Public Policy*. Translated by Behzad Attarzadeh, Tehran: Scientific-Cultural Publications (In Persian).
- Tabatabaei, A., Hassani Parkhideh Mortazavi, H., Tabatabaei Chehr, Mahboobeh. (2013). Strategies for Scientific Promotion in Qualitative Research. *Journal of North Khorasan University of Medical Sciences*, 5(3), 637-670 (In Persian).
- Tabibian, M. (2020). The Necessity of Lifting Sanctions and Joining the FATF. *Tejarat Newspaper*, 8(2161) (In Persian).
- Tabnak Analytical News Base. (2018). FATF. (Online), Available at 08 July 2018 at tabnak.ir/fa/tags/88754/1 (In Persian).
- Tavakoli, A. (2020). Know all the supporters, opponents, and abstentions of the FATF in the Discernment Assembly. Will the condition be accepted?!. (Online), Available at 02 March 2021 at <https://snn.ir/003qR3> (In Persian).
- Tayebi Abolhasani, S. (2018). An Introduction to Research Methodology: Standard Procedures for Qualitative Data Analysis. *Journal of Science and Technology Policy*, 9(2), 67-95 (In Persian).
- Walker, W. (2016). *Public Policy Analysis: New Developments*. Translated by Hossein Danaeifard and Hanieh Ahmadi, Tehran: Saffar (In Persian).
- Warrick, T., Pelayo, J. (2020). Improving Counterterrorism and Law Enforcement Cooperation between the United States and the Arab Gulf States. *Atlantic Council*, (2020), 28-55.
- Young Journalists Club. (2019). U.S. Warning to Iran about the Passage of FATF Bills. (Online), Available at 21 June 2019 at <http://www.yjc.ir/00TGVs> (In Persian).
- Yousefi, M. (2019). Contradictory Reactions to Iran's Inclusion in the FATF Blacklist. (Online), Available at 23 February 2020 at <https://irna.ir/xjxkTB> (In Persian).
- Yousefi, M. (2023). What will be the fate of the FATF government under Raisi's government?. (online), Available at 10 January 2024 at fararu.com/fa/news/698739 (In Persian).
- Zanganeh, S. (2024). Speculations on the End of Sanctions. (Online), Available at 11 January 2024 at www.pishkhan.com/news/312803 (In Persian).
- Zare Qajari, F., Ghaemmaghani, A., Arjmand Nejad, A. (2013). *International Standards for Combating Money Laundering and Terrorist Financing (FATF Forty Recommendations)*. Tehran: Tash Publications (In Persian).

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی